

Evaluering av etablering av ordning med Senter for fremragende utdanning (SFU)

En kvalitativ analyse av aktørenes erfaringer og vurderinger

Tone Cecilie Carlsten
Per Olaf Aamodt

Rapport 10/2013

NIFU

Evaluering av etablering av ordning med Senter for fremragende utdanning (SFU)

En kvalitativ analyse av aktørenes erfaringer og vurderinger

Tone Cecilie Carlsten
Per Olaf Aamodt

Rapport 10/2013

Rapport 10/2013

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver NOKUT - Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Adresse Kronprinsens gate 9, 0251 Oslo

Trykk Link Grafisk

ISBN 978-82-7218-902-9
ISSN 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

Med Stjernø-utvalgets forslag om å opprette et "Senter for fremragende undervisning" ble det signalisert et ønske om ambisiøse nye nasjonale virkemidler for å heve kvalitet og status på høyere utdanning i Norge. Denne rapporten analyserer sentrale aktørers erfaringer og vurderinger fra prosessene rundt etableringen av pilotsenteret 2011 i det som etter UHR-utredningen i 2009 ble kalt "Senter for fremragende utdanning" (SFU). Datamaterialet er hentet fra policydokumenter, høringsuttalelser, komitévurderinger, søknadspapirer, samt intervjudata med 15 ulike aktører sentrale i etableringsprosessene.

NIFU har utført evalueringen på oppdrag fra NOKUT. Målet har vært å skaffe kunnskap om hvordan prosessene rundt den første utlysningen fungerte for de involverte parter, og gi innspill til ordinær drift av ordningen. Dette er verken en evaluering av kvaliteten på det første pilotsenteret eller på ekspertkomiteens vurdering av søknadsmiljøene innen lærerutdanningen. Oppdraget dreier seg heller ikke om vår egen vurdering av selve ordningen som offisielt omtales som en prestisjeordning i norsk høyere utdanning. Arbeidet har dreiet seg om å samle inn og analysere erfaringer og vurderinger de utvalgte aktørene gjorde underveis. Den kvalitative analysen bidrar til kunnskapsgrunnlaget for videreutviklingen av krav, retningslinjer og kriterier i en utvidet ordning.

Analysen av aktørenes erfaringer og vurderinger viser at forvaltningen av SFU i Norge gjennom en pilotfase har fungert tilfredsstillende. I det innsamlede materiale er det gjennomgående positiv konsensus rundt betydningen av SFU som et nasjonalt styringsmiddel for å heve kvalitet og status på norsk høyere utdanning. Vi anbefaler ordinær drift av SFU-ordningen i tråd med praksisene som er utviklet i pilotfasen i Norge.

Rapporten er utarbeidet av Per Olaf Aamodt og Tone Cecilie Carlsten. NIFU takker alle som velvillig stilte til intervjuer og bidro med tilleggsdokumenter. Liv Langfeldt, Noline Frølich og Jannecke Wiers-Jenssen har kommentert et tidligere utkast av rapporten. Professor Tom Ehrlich ved Stanford University og Ass. Professor Tom Hatch ved Columbia University har delt internasjonale komparative blikk på analyserammen. Innspillene har økt vår helhetlige forståelse av ett nytt nasjonalt virkemiddel for kvalitetsutvikling innen høyere utdanning.

Oslo, 21.01.2013

Sveinung Skule
direktør

Kyrre Løkve
ass. direktør

Innhold

Executive summary.....	7
Sammendrag.....	9
1 Introduksjon.....	11
2 SFU – bakgrunn og formål	12
2.1 Mandat og funksjon.....	12
2.2 Rammer og kriterier.....	13
2.3 Evaluering av ordningen.....	13
3 Om evalueringsopplegget	15
3.1 Analytisk ramme.....	16
3.2 Datakilder og metode	17
3.3 Forbehold.....	19
4 Gjennomgang av dokumenter og intervjuer.....	20
4.1 Innledning	20
4.1.1 Aktørenes erfaringer.....	20
4.1.2 Forberedelsesfasen.....	20
4.1.3 Søknadsfasen	21
4.1.4 Utvalgelse og igangsetting	21
4.1.5 Aktørenes vurderinger.....	23
4.1.6 Arbeidskrevende søknadsutforming	23
4.1.7 Kriteriene.....	23
4.1.8 Rammer.....	25
4.1.9 Merverdi for ulike aktører.....	26
5 Diskusjon	28
6 Anbefalinger	30
Referanser.....	31
Vedlegg 1	33
Vedlegg 2	38
Vedlegg 3	40
Vedlegg 4	42
Vedlegg 5	47

Executive summary

This report provides insight into the policy implementation of the new prestige arrangement *Centers of Excellence in Higher Education* (SFU) in Norway. A pilot center in teacher education was established late 2011. In October 2012 the Norwegian government announced resource allocation for three new centers across all fields of study. The report delivers knowledge to the continuation of the SFU-establishment. The report analyzes experiences and opinions from key agents in the establishment of a Center of Excellence Education. Data include policy documents, hearings, committee reviews, application forms and interview data with 15 different agents central to the processes.

Positive assessments of SFU as a national instrument for raising the quality of education

All informants reported that SFU is considered an attractive and important national tool in higher education. This confirms the attitudes expressed in the hearings of 2010. The pilot establishment was considered a step in the right direction in the field of higher education. As such the agents welcome it in a field receiving comparably few prestigious national measures to ensure a systematic foundation of high quality practices. In general, the financial framework is considered low in order to achieve the ambition of dissemination mentioned in the scheme mandate. It should be further inquired into the role the new Knowledge Center could play in this regard. Status difference between SFU and the Centers for Excellence (for research) scheme was mentioned as an example of what differences in the financial framework can make to achieve success. On the other hand, the “patient” timeframe of five years, with the possibility of another five years, was regarded as a positive feature of the Norwegian system, considered that education has longer time scales for output effects.

Positive experiences with administrative processes

Through answers about the processes surrounding the announcement, appointment and committee work, application activities and status assignment, NOKUT’s role as scheme administrator was generally considered positive. In particular the emphasis on students’ representation in the processes was emphasized and recommended in future work. The transparent and continuous work with criteria and the dialogue with the applicant institutions were considered a successful step towards the institution’s new national supervisory model. It is recommended that NOKUT continues the administration of the arrangement.

Challenges with the criteria for allocation of center status

Documents and interviews show two tensions in the pilot processes. One is the relationship between professional education and education in general, where there has been concern that the assignment of SFU to professional education will undermine the scheme’s legitimacy. The second tension is related to the relationship between the mandate and criteria and indicators. Ambiguity and

disagreement about the criteria may be interpreted as a consequence of a small shift in the mandate from 2008 to 2011. The insecurity about criteria and how to fulfill them and assess them is also, according to the informants, a natural challenge for a scheme aiming for something not yet existing. During the time of work in the Criteria Committee, in the dialogue between NOKUT, expert committee and applicant institutions some of the ambiguity seems to have naturally faded. All informants expressed some frustration about the criteria, and this can be found in a seemingly great variation in the applications and indicators used to document both existing quality and proposed quality. All informants viewed this as natural to any scheme of excellence. They did, however, point out that mapping excellence in education must struggle with less clear-cut criteria than mapping excellence in research. Informants also reported that it is important that criteria are not too specific in order to ensure innovative practice, especially as the arrangement expands from teacher education to the field as a whole. It is recommended that the arrangement is continued on the basis of the current criteria and guidelines, but with a new expert committee and discussion of criteria targeted towards new applicant groups.

Informants expressed a need for a review of the criteria and the expert committee's composition when the scheme expands from one targeted teacher education center to a scheme across the sector. The practice of institutional visits was considered a critical factor in the assessment of centers, and was recommended in the continuation of the scheme. Peer review as an assessment model was highlighted as important in the new national strategy in order to create legitimacy.

Added value for applicants that did not receive the status

Informants expressed that the applicant experience provided clarifying knowledge about criteria and the status of their own educational quality. They suggested a renewed work on indicator-systems in home institutions in order to document future applications. Institutions gained insights into the extent of work needed to establish consortium groups and to document and develop local indicators and models for educational excellence. Some informants expressed a surprise of how little documentation they had ready available and how weak indicators they actually had to work with. Applicants also valued the experience of understanding how much institutional pressure such prestige arrangements create, and how it naturally bends some of the more traditional limitations to innovative work in education. In order for the knowledge about successful practices to spread, some recommended the new Knowledge center of education to receive a role in the dissemination processes.

Sammendrag

Denne rapporten gir innsikt i implementeringen av den nye norske prestisjeordningen Senter for fremragende utdanning (SFU). Et pilotsenter øremerket lærerutdanning ble etablert høsten 2011. Høsten 2012 åpnet regjeringen i statsbudsjettet for en videreføring av ordningen i 2013 med tre nye sentre. Rapporten danner kunnskapsgrunnlag for denne videreføringen ved å analysere erfaringer og vurderinger fra aktører som har vært sentrale i etableringen SFU-ordningen i Norge. Datamaterialet omfatter policydokumenter, høringsuttalelser, komitévurderinger, søknadspapirer, samt intervjudata med 15 ulike aktører. Anbefalinger i rapporten er basert på en vurdering av prosessene, og ikke av resultater eller forventninger om hva SFU-ordningen kan bidra med.

Analysen av aktørenes erfaringer og vurderinger viser at etableringen av SFU i Norge bygger på en solid kunnskapsbase. Kompetansen knyttet til en dialogbasert utvikling av vurderingskriteriene for senterutvelgelse har fungert tilfredsstillende i pilotfasen. Blant aktørene er det gjennomgående positiv konsensus rundt betydningen av SFU som et viktig nasjonalt redskap for å heve kvalitet og status på norsk høyere utdanning. Det pekes på visse utfordringer som vil ha betydning ved overgangen til en utvidet ordning på tvers av fagmiljøer. Ut fra våre analyser anbefaler vi at den ordinære driften av SFU i stor grad baserer seg på de kriterier og rutiner som ble utarbeidet i pilotfasen.

Positive vurderinger av SFU som nasjonalt virkemiddel for å heve utdanningskvalitet

Samtlige informanter oppga at SFU anses som et attraktivt og viktig nasjonalt virkemiddel. Dette reflekterer holdningen i den brede høringen fra 2010. Informantene vurderte piloteringen generelt som en riktig retning innen høyere utdanning hvor det ellers er få nasjonale virkemidler for å sikre systematisk forankring av praksiser med høy kvalitet. Den økonomiske rammen ble gjennomgående vurdert som for lav for å nå den ambisjonen om spredning som ligger i senterordningens mandat. Noen av informantene anbefalte at det nye Kunnskapssenteret kunne spille en sentral rolle i arbeidet med spredning av kunnskap om innovative praksiser fra ordningen. Statusforskjellen mellom SFU og SFF ble også trukket fram som eksempel på hvor viktige de finansielle rammene er for å oppnå suksess. På den annen side ble den "tålmodige" tidsrammen på fem år, med mulighet for ytterligere fem, omtalt som et positivt trekk ved SFU-ordningen. Dette ble vurdert i komparativt perspektiv mot andre land med kortere leveringstid i lignende ordninger. Det ble også kommentert av flere at det å måle kvalitet i høyere utdanning i en SFU trenger lengre tidsrammer enn arbeid med en SFF, fordi utdanning har mer langsiktige mål og effektlinjer enn forskningsarbeid.

Positive erfaringer med forvaltning av piloteringen

NOKUTs rolle som forvalter av ordningen ble gjennomgående vurdert som positiv. Spesielt ble vektlegging av studentenes representasjon i prosessene vektlagt og anbefalt videreført i kommende arbeid. Den dialogbaserte linjen NOKUT la seg på, med mye og tett kontakt med søkerne, ble vurdert

som konstruktiv og avgjørende for at en del utfordringer med forståelse av vurderingskriterier og søknadskrav løste seg underveis i prosessene. Det anbefales at NOKUT fortsetter arbeid med forvaltning av ordningen etter samme prosedyrer.

Utfordringer med kriteriene for tildeling av senterstatus

Dokumenter og intervjumateriale viser at det særlig er to spenningsfelt som peker seg ut i piloteringsprosessen. Det ene er forholdet mellom profesjonsutdanning og utdanningsfeltet generelt, der det har vært uttrykt bekymring for at tildeling av SFU til profesjonsutdanningene vil svekke ordningens legitimitet. Denne bekymringen ser ut til å ha avtatt noe i styrke.

Det andre spenningsfeltet er knyttet til forholdet mellom mandat og kriterier. Uklarhet og uenighet om kriteriene kan tolkes som en konsekvens av et mindre skifte i mandatet mellom 2008 og 2011, der vi ser en endring fra formidlingskriterier mot kriterier med større vekt på spredningseffekter. Informantene i denne studien ser endringen i «hva et SFU skal være» i naturlig sammenheng med sektorens generelle utvikling de siste 5 år. Samtlige informanter uttaler at uklarheter i stor grad var forventet i en piloteringsfase.

Uklarhet og uenighet om vektlegging og forståelse av utvelgelseskriteriene ble underveis i prosessen redusert gjennom kriteriekomiteens arbeid og gjennom dialogen mellom NOKUT, ekspertkomite og søkermiljøer. Søknadene som kom inn sprikte mye både i omfang og kvalitet på flere av vurderingskriteriene. Ordningen med institusjonsbesøk ble ansett som et kritisk avgjørende beslutningsgrunnlag, og anbefales videreført. Fagfellevurderingens rolle i prosessen ble også trukket frem som viktig for å skape legitimitet.

Merverdi for søkermiljøer som ikke nådde opp i piloteringsrunden

Usikkerhet knyttet til hva en slik senterordning skal gi av merverdi for sektoren forklares av flere ved at man sammen arbeider for å skape noe som ennå ikke eksisterer. Den arbeidskrevende søknadsutformingen ser ikke ut til å berøre vurdering av SFU som ordning. Alle aktører i søkermiljøene, også de som ikke nådde opp, viser til økt bevissthet om indikatorer som dokumenterer det fremragende etter denne prosessen. Mange informanter mente også at det er viktig at kriteriene ikke er for spesifikke dersom intensjonen om å fremme innovativ praksis skal fungere. Informantene mente at det er behov for en ny gjennomgang både av kriteriene og av ekspertkomiteens sammensetning når ordningen utvides fra ett øremerket lærerutdanningscenter til hele utdanningsfeltet.

Det er interessant at de største aktørene innen lærerutdanningen ønsket å søke om det som offisielt betegnes som en prestisjeordning. Det betyr at SFU-ordningen har bred støtte i sektoren. Aktørene som uttalte seg i denne studien anbefalte at en utvidet ordning utvikles i tråd med de hovedkriterier og prosedyrer som ble benyttet i første runde med lærerutdanningen. Det bør imidlertid være et blick på kriteriene for "hva som er nytt" på tvers av fag når en ny ekspertkomité settes sammen for å vurdere nye søknader og flere sentre. Basert på egne erfaringer og vurderinger uttrykte informantene at det bør videreutvikles kriterier som fanger opp at sentre har et tydelig fokus på sitt nasjonale oppdragsansvar, internasjonalisering, konkrete forskningsbaserte undervisningspraksiser fremfor fokus på institusjonsmodeller. Det ble også nevnt at innovative praksiser bør fokusere på det komparative – for eksempel to fag eller profesjoner og ikke en monofagsmodell. Anbefalingen var å jobbe mer med kriterier som åpner for det grenseoverskridende både i store og små miljøer.

1 Introduksjon

Kunnskapsdepartementet ga høsten 2010 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) i oppdrag å etablere og forvalte en ordning med Sentre for fremragende utdanning (SFU). Ordningen er offisielt betegnet som en nasjonal prestisjeordning for utdanningsvirksomhet i høyere utdanning på bachelor- og masternivå. Den utdanningspolitiske hensikten er at den skal være en parallell til Sentre for fremragende forskning og andre toppsenterordninger innen forskning. I ordningens mandat ligger et særlig fokus på å stimulere og belønne institusjoner som utvikler modeller som integrerer studenter, undervisere, avtagere og utdanningens kunnskapsbase. På bakgrunn av en analyse av andre lands ordninger er det i Norge utviklet egne krav og kriterier for utvelgelse av sentrene der beslutningene tas i eksterne ekspertkomiteer. Hovedkriteriene for utvelgelse av sentere er dokumentasjon av fremragende kvalitet i eksisterende utdanning, samt en senterplan som viser operative tiltak for utdanningsinnovasjon og spredning av senterets kunnskap (se vedlegg 4 og 5).

Utlysning av midler til opprettelse av ett pilotsenter innen lærerutdanning skjedde våren 2011. Etter en todelt vurdering av søkermiljøer ble det første pilotsenteret etablert desember 2011. Midlene ble tildelt for fem år med mulighet for fem års ytterligere støtte. Bevilgningen til pilotsenteret har en årlig budsjetttramme på fire millioner kroner.

Denne rapporten er et resultat av et eksternt evalueringsoppdrag for NOKUT høsten 2012. Målet har vært å vurdere prosessene rundt etableringen av det første pilotsenteret i 2011 og gi innspill til ordinær drift av ordningen (se oppdragsrammer i vedlegg 1).

Rapporten ser på det fremragende som et trekk ved moderne forsknings- og utdanningsforvaltning. I og med at dette er en ny ordning finnes lite forskningslitteratur å dra veksler på for evaluering av SFU-ordningen i Norge. Vi har derfor søkt å orientere oss rundt nyere policydokumenter og rapporter som hviler på forståelsen om SFU som et nasjonalt virkemiddel for å videreutvikle kvalitet i høyere utdanning.

Kapittel 2 gir en oversikt over bakgrunn og formål for SFU-ordningen. Kapittel 3 omhandler evalueringsopplegget. Kapittel 4 er en gjennomgang av aktørenes erfaringer og vurderinger med ordningen. Kapittel 5 er en kort diskusjon av funnene, mens kapittel 6 trekker opp noen anbefalinger som fremtrer fra analysen for en videreføring av ordningen.

2 SFU – bakgrunn og formål

Seks år etter at det første senter for fremragende forskning ble etablert, ble forslaget om senter for fremragende utdanning nedfelt i statsbudsjettet for 2010 som en pilotordning (KD 2009-2010). Dette skjedde etter en høringsrunde der 45 aktører uttalte seg om ordningen og viste bred tilslutning (KD 2009). Høsten 2010 ga Kunnskapsdepartementet Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) i oppdrag å etablere og forvalte en ordning for Sentre for fremragende utdanning (KD 2010). Ordningen er offisielt betegnet som en "nasjonal prestisjeordning for utdanningsvirksomhet i høyere utdanning på bachelor- og masternivå, og vil være en parallell til Sentre for fremragende forskning og andre toppsenterordninger innen forskning." (NOKUT 2012).

Ordningen har sin uttalte bakgrunn i Stjernø-utvalgets arbeid nedfelt i NOU nr. 3 (2008). De sentralt initierte tiltakene rundt etablering av SFU kan imidlertid også ses i et lengre tidsperspektiv i norsk policyutvikling. Det har vært et kontinuerlig arbeid mot å generere en kvalitativ endring i den akademiske kulturen siden Mjøsutvalget la fram sine anbefalinger for 13 år siden (KUF 2000). Ordningen som nå er igangsatt i Norge må også ses i lys av de internasjonale prosessene som norsk høyere utdanning og forskning er del av (Danish Technological Institute et al 2012, EU Commission 2012, Eurydice 2012, Aksnes et al 2012, Langfeldt et al 2010).

For å forstå aktørenes erfaringer ved etableringen av ordningen mener vi det er spesielt viktig å se på sammenhengen mellom mandat og kriterier som ligger til grunn for vurdering av prosessene. Dette for å sikre en helhetlig forståelse av en langsiktig og systematisk ordning som det er ambisjoner om at SFU-ordningen skal ivareta.

2.1 Mandat og funksjon

I brev av 30.06.2010 ga Kunnskapsdepartementet NOKUT i oppdrag å etablere og forvalte en ordning med Senter for fremragende utdanning (SFU) i høyere utdanning. Det ble presisert at NOKUTs styre ville være styre for ordningen. Denne beslutningen satte en funksjonell grense sett opp mot anbefalingene fra UHR (2009) om å opprette et eget styre for ordningen. Noe av endringen kan ses opp mot at ordningen den gang var tenkt i et større omfang og at ble KD anbefalt som forvalter (UHR 2009). Om det bør opprettes en ekspertgruppe for ordningen når den videreutvikles bør diskuteres utfra de rammer som da foreligger.

I utlysningen fra KD om status som pilotsenter var det lærerutdanningene som fikk førsteprioritet. Selv om det etter hvert er en ordning som er tenkt å gjelde alle fagmiljøer, var dette ikke en udiskutert beslutning i sektoren. Lærerutdanningen og lærerrollen har fått stor oppmerksomhet og god ressurstildeling de senere årene (for eksempel KD 2008-2009). Fra andre empiriske undersøkelser innen norsk utdanningsforskning vet vi at infrastrukturen rundt læreres bruk av forskningsbasert kunnskap er svakt utviklet (for eksempel Klette og Carlsten 2012). Vi vet også at det innenfor norsk

grunnskole er dårlig balanse mellom konsentrasjon og spredning av kompetanse og kunnskap (jf. Vibe, Carlsten og Aamodt 2009). Dette ser altså ut til å ha vært vurdert som et gjennomgående trekk i norsk utdanningssektor. Det kom også på et tidspunkt der det svarte til et politisk behov for å drive utviklingen i lærerutdanningen parallelt med St. Meld. nr. 11 (2008-2009) Læreren – Rollen og utdanningen, St. meld. nr. 44 (2008-2009). Dette fulgte med seg en debatt i høringene om status mellom utdanning generelt og profesjonsutdanningene. Det ble uttrykt bekymring for status for profesjonsutdannelsene. Både i Læremeldingen, Utdanningslinja og i statsbudsjettet, presiseres det imidlertid at et SFU-pilotsenter for lærerutdanningen må oppfylle generelle kriterier som vil bli gjeldene for en ordinær ordning.

Som vi kommer nærmere inn på i kapittel 4 var det åtte kvalifiserte søkere til utlysningen i 2011. Disse dekket bredden av lærerutdanningsmiljøet på nasjonalt nivå. Fire av disse gikk videre til finalerunden som innbefattet besøk av en ekspertkomite. Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø (ProTed) ble sammen tildelt status som SFU høsten 2011 (UiO/UiT 2011; UiO/UV 2011).

2.2 Rammer og kriterier

I et innspill til KD desember 2012 fremhever NOKUT at det er få og svake virkemidler for å stimulere og styre utdanningskvaliteten i Norge (NOKUT 2012). I det samme forslaget om nasjonal strategi for utdanningskvalitet og ny modell for tilsyn med høyere utdanning fremhever NOKUT at deres arbeid med forvaltningen av SFU-ordningen er en del av deres arbeid med en dreining i tilsynsmodellen (ibid). Vi har tatt denne strategien med i den analytiske betrakningen om NOKUTs rolle som forvalter av SFU-modellen i Norge.

Selve observasjonen om at det er få slike prestisjemodeller, som de politisk sett blir omtalt, gjelder ikke bare vårt eget land. Vi finner samme argumentasjon igjen i internasjonale dokumenter som omtaler strategier for å gi utdanningsoppgaver og læringsutbytte økt kvalitet (Eurydice 2012, Danish Technological Institute 2012, EU Commission 2012). Både i NOKUT og i de internasjonale miljøene hvor norske representanter for utdanningspolitikk og praksis deltar, blir identifisering, etablering og vurdering av det fremragende (excellence) trukket fram som en "ambisjon i riktig retning" (ibid, NOKUT 2012).

I motsetning til andre land der arbeidet med excellence i høyere utdanning preges av diskusjoner og tiltak basert på strategiske policydokumenter, gjennom programmer eller nye karriere- og belønningsstrukturer, har Norge valgt en annen tilnæringsmodell (Eurydice 2012, ICF 2012, EU Comm 2012). Hos oss er modellen fundert både på implisitte strategier (for eksempel SAK-midler) og som eksplisitt strategi, hvor SFU er hittil eneste eksempel.

SFU innebærer at de utvalgte fagmiljøer kan få opptil 4 millioner kr. på årlig basis som en toppfinansiering til utdanningsformål over en femårsperiode. Det kan søkes om ytterlige fem år. Ses dette i forhold til normale tildelinger for toppfinansiering i andre nordiske lands utdanningsfelt er dette rause rammer ift økonomi og rapporteringskrav (ibid). Ser man rammetallet i forhold til omfanget av de økonomiske virkemidler som eksisterer i konkurranse med kvalitet som viktigste kriterium innen forskning, er SFU-ordningen mindre generøs. I evalueringen har både vi og våre informanter vært opptatt av forskjeller mellom SFU og SFF, mellom forskning og utdanning, når det gjelder å vurdere kriterier og retningslinjer. Fordi SFU fremtrer som et sentralt intitert styringsmiddel som ligger tett på internasjonale utdanningspolitiske diskusjoner, ligger også behovet for et eksternt evalueringsoppdrag ganske tydelig.

2.3 Evaluering av ordningen

Allerede i UHR-utredningen av 2009 ble det anbefalt en evaluering av SFU tre år etter oppstart. Når den kom så tidlig som knapt et år etter at tildelingen var et faktum og kun noen måneder etter kick-off seminaret for det første pilotsenteret, så er dette fordi NOKUT har valgt å foreta en prosessevaluering av ordningens forvaltning. Bakgrunnen for denne diskrepansen er at UHR ga anbefaling basert på

Stjernø-utvalgets forslag om opprettelse av ca. 20 sentre, og at piloteringen skjedde i mye mer beskjedent format med ett senter. Før den videre utlysning av en utvidet ordning er målet å finne styrker og svakheter i den etableringsmodellen. I løpet av tiden NIFU samlet inn data ble det klart at Kunnskapsdepartementet ville tildele tre nye sentre status som SFU med utlysning i 2013 (KD 2010, Stortinget 2012). Dette gjør at resultater om prosesser i rapporten ender opp i anbefalinger for en utvidet ordning på reelt grunnlag.

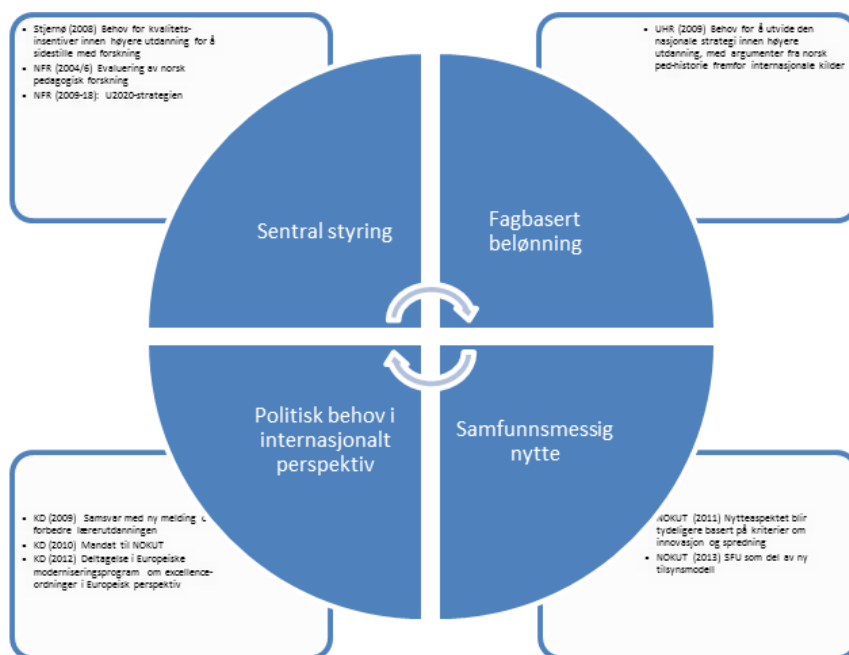

3 Om evalueringsopplegget

Evalueringsoppgaven som etterspørres her innen en ramme på tre månedsverk har en konkret og avgrenset problemstilling:

Hvordan erfarte og vurderte sentrale aktører prosessene rundt etableringen av Senter for fremragende utdanning (SFU)?

Generelt finnes det lite forskning om excellence-ordninger som styringsform innen utdanningsforskning. Vi har derfor et svakt kunnskapsfelt med få substansielle teorier å lene oss på i denne sammenheng. Vi bygger mye av vår forståelse av SFU-ordningen på den policyutvikling vi har nevnt i kapittel 2. En første gjennomgang av sentrale policydokumenter fra Stjernø-utvalget fram til de endelige kriterier utviklet i pilotetableringen forvaltet av NOKUT samsvarer til en viss grad med internasjonal excellence-studier innen forskning (f.eks. Hellström 2011). Sett i sammenheng med NOKUTs egen uttalelse om at de fører SFU-ordningen opp som et moment i en ny tilsynsmodell, utløser det spørsmålet om vi kan se en dreining fra SFU-kriteriene i Norge. Tilhører vurderingskriteriene et utdanningspolitisk sentraliserende styringsinstrument, eller vektlegges nå bredere innovasjonskriterier som en styringsmodell? En tenkt oppdeling kan se slik ut:

Figur 1: Endringer i kriteriene for SFU-ordningen i Norge?

På bakgrunn av oppdragsmandatet fra NOKUT har vi formulert to sentrale analytiske dimensjoner i evalueringen – en deskriptiv og en normativ (se vedlegg 1).

Den deskriptive dimensjonen handler om aktørenes erfaringer. De omhandler blant annet KDs erfaringer med utredning og høringsrunde og NOKUTs arbeid med de tre hovedelementer i mandatet av 30.06.2010. De tre områdene dreier seg om NOKUTs arbeid med rammer og kriterier for SFU-ordningen både internt arbeid og kommunikasjon med sektoren; med selve utlysningen og med etablering av støttefunksjoner og administrative rutiner. Videre handler prosesserfaringer om søkerens erfaringer med informasjon før og etter søknadsfristen og veiledning relatert til engelsk som søknadsspråk og for ressursbruk. De normative vurderinger gjelder merverdi av søknadsprosessen for de søkerne som ikke fikk status som SFU og for andre parter, ekspertkomiteenes vurderinger med prosessen og kriteriene. Vurderinger dreier seg også om etablering og drift; for eksempel klarhet i kommunikasjon av økonomiske rammebetingelser, medfinansiering, relasjon til vertsinstitusjon, lokal integrering, og reelt samarbeid med de eksterne internasjonale ressursene.

3.1 Analytisk ramme

Vi antydte i forrige avsnitt at det innen nyere organisasjons- og evalueringsforskning vises til at "fremragende"-tenkningen er en form for avansert operativt kunnskapssamarbeid. Rent begrepsmessig bygger prosessevalueringen på en spesifikk forståelse: I artikkelen "Homing in on excellence: Dimensions of appraisal in Center of Excellence program evaluations" skriver svensken Tomas Hellström at begrepet "fremragende" nylig har gjennomgått en endring (Hellström 2011). Tidligere stod det som en udefinert ramme for kvalitet på tradisjonelt forskningsutbytte. Nå signaliserer det imidlertid rollen som det integrerende lim i moderne forskningsforvaltning. Som også Fischer m.fl. (2001) og Turner m.fl. (2011) påpeker er noe "fremragende" ikke lenger bare temperaturen på kvalitativ god forskning; det er samtidig en standard for avansert operativt kunnskapssamarbeid.

Dette er vår grunnforståelse av begrepet fremragende også i dette oppdraget som omhandler utdanning, fordi det dekker de to sentrale kriterier i den norske SFU-modellen: Dokumentasjon av indikatorbasert studiekvalitet og en plan for spredning av innovative praksiser som kvalitetsstyring. Denne faglige innsikten – sett i sammenheng med at det fremdeles ser ut til å være et sterkt behov i norsk utdanningssektor for konsentrasjon og spredning av kunnskap og kompetanse – ga oss noen utfordringer metodisk og analytisk i en mindre kvalitativ studie.

En standardrespons på å håndtere kompleksitet og holistiske vurderinger i evalueringsforskningen, er – ifølge bl.a. Evert Vedung – det vi kaller stakeholder-evaluering (eller interessent-evaluering). Vedung og andre hevder at der mål-middel modellen har blitt forlatt i mer moderne nettverksforståelse av forvaltningsarbeid, har interessent-modellen tatt over som mer troverdig løsning (for eksempel Guba og Lincoln 1989; Vedung 2003, 2010; Hansen og Vedung 2012). En aktuell og nyere tilnærming til denne prosessevaluering av SFU-ordningen innen utdanningsfeltet i Norge, vil være det Evert Vedung og Morten Balle Hansen har kalt teori-basert interessentmodell (Hansen and Vedung 2010). Denne tar utgangspunkt i tidligere stakeholder-modeller (for eksempel Vedung 2003 i forbindelse med evalueringen av L97). Stakeholder-modeller er i rimelig grad responsive. Dvs. at vi som evaluerer åpner for en tydelig kontekstuell forståelse for de ulike interessenters erfaringer og vurderinger.

Med inspirasjon fra teoribasert interessentevaluering mener vi å velge en analytisk tilnærming til dette oppdraget som både passer dets formål og vår forståelse av begrepet fremragende som moderne styringsbegrep.

I dette prosjektet var vi opptatt av de to begrepene som gjentas i forespørselen fra NOKUT; nemlig aktørenes *erfaringer* og *vurderinger* av etableringen og tildelingen. Oppgaven er dermed å skaffe informasjon om komplekse prosesser på en måte som ville ivareta hver enkelt aktørs utsagn innenfor deres eget system. For å ivareta de særpregede perspektivene gjennom intervjuer valgte vi bl.a. å ta utgangspunkt i det Bob Stake kaller *exhibit questions* (Stake 2010, s. 97). Målet med dette var å variere mellom direkte spørsmål og eksplisitte utsagn eller oppsummeringer fra høringsuttalelsene.

Det ble da en måte å få informantene til å vurdere et konkret innhold fra eget perspektiv. Det stimulerte til rikere svar og ble en effektiv måte å få fram informantenes egne bruksteorier om SFU-ordningen og dens begynnende implementering.

I forhold til målet om å gi NOKUT grundige innspill til bruk i en overgang til ordinær drift av ordningen, er dette en nyttig teknikk fordi vi antar at alle aktører ikke har en enhetlig forståelse av verken rammene eller behovet for SFU-ordningen. Da vil de også ha noe ulik forståelse av de mer tekniske sider som utvikling av kriterier og krav til søknadsskjema eller ekspertkomiteens vurderinger. Selv om dette denne gang gjelder lærerutdanningen, har vi funnet det viktig å analysere prosessene på en tosidig måte. På den ene siden må analysen rammes inn av nasjonale utviklingstrekk i norsk lærerutdanning og forskning. På den annen side må metodikk og resultater ha en klar overføringsverdi slik at innspill fra denne evalueringen har relevans for den videre drift av ordningen på andre områder. Dette vet vi fra evaluering av tilsvarende ordninger i andre stater (f.eks. England ved Gosling and Hannan 2007; Turner and Gosling 2011).

Vi ser også av evalueringene av sentre for fremragende forskning (SFF) at det er flere sammenfallende momenter for hva som kan evalueres i disse parallelle prosjekter (Aksnes et al 2012). Det kan blant annet antas at det er viktig å sette søkelyset på kriteriene for sammensetning av ekspertkomiteer for å sikre stabilitet og struktur når omfanget av ordningen ekspanderer (Langfeldt m.fl. 2010).

3.2 Datakilder og metode

For å utdype dokumenterte praksiser innen forvaltningen ble det naturlig å samle inn data fra muntlige kilder for å bekrefte eller avkrefte våre hypoteser knyttet til problemstillingen. De skriftlige kildene ga oss bakgrunnsmateriale for å utvikle en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg 2). Oversikten over informasjonen ga oss dessuten et perspektiv i intervjuene, der det ble lettere å se hvor forankret og forstått enkelte elementer var blant aktørene. Blant annet var vi opptatt av å undersøke i hvilken grad kriteriene var forankret og benyttet ved utvelgelse av pilotsenteret.

Det skriftlige materialet omfatter Stortingsmeldinger og NOU'er som berører tematikken rundt SFU (KUF 2000; KD 2002, 2004, 2008-2009a; 2008-2009b; 20011-2012); samtlige 45 høringsuttalelser til ordningen (KD 2009); samtlige 19 innspill til NOKUT (NOKUT 2011a, b, d); tildelingsbrev og søknader; kriterier og retningslinjer; samt komiteens vurdering av søknader og institusjonsbesøk. Internasjonale strategiske dokumenter om status for arbeid med det fremragende som konsept i læringsgrupper der norske deltagerer fra forvaltningen deltar, ble også en del av datasettet.

Når det gjaldt muntlige kilder gjennomførte vi 15 intervjuer der to forskere var til stede. For å holde kostnader på et lavt nivå benyttet vi telefonintervjuer eller intervju der vi delte oss opp der dette var naturlig på grunn av geografiske avstander. Intervjuer tatt opp på bånd ble også supplert med skriftlige notater, og transkribert av den forskeren som intervjuet.

På bakgrunn av intervjuguiden innhentet vi data fra samtaler med prosjektansvarlige fra Kunnskapsdepartementet, fra leder og medlemmer av ekspertkomiteen deriblant en studentrepresentant, fra prosjektledelse ved NOKUT, fra søkermiljøer som var med i kun første runde, fra finalistrunden og fra det senteret som fikk tildelt status som det første norske SFU: ProTed. I tillegg intervjuet vi tre sentrale personer fra interessentgrupperinger. Her valgte vi representanter som kjente arbeidet med UHR-rapporten, og representanter fra miljøer som pekte seg ut i analysen av høringsuttalelsene for både ordningen og kriteriene. Vi valgte også ut interessenter som hadde vært aktive i ordsiftet i 2009 da ordningen ble utredet og NOKUT ikke ble anbefalt som forvalter av ordningen.

Som et konsulentoppdrag fra NOKUT var rammene for datakilder forholdsvis klart definert (Se vedlegg 1). På bakgrunn av forespørselen fra NOKUT forstod vi det som nevnt i avsnittet over at dette oppdraget hadde to sentrale analytiske dimensjoner – en deskriptiv og en normativ:

1) Den deskriptive dimensjon - erfaringer:

- KDs erfaringer med utredning og høringsrunde, samt NOKUTs arbeid med de tre hovedelementer i mandatet av 30.06.2010
- NOKUTs arbeid med rammer og kriterier for SFU- ordningen – både internt arbeid og kommunikasjon med sektoren, med selve utlysningen og med etablering av støttefunksjoner og administrative rutiner
- søkeres erfaringer med informasjon før og etter søknadsfristen, veiledning for eksempel ift engelsk som søknadsspråk og for ressursbruk, evt. merverdi av søknadsprosessen for de søkerne som ikke fikk status som SFU, erfaringer med søknadens format
- ekspertkomiteenes erfaring med prosessen og kriteriene, eksempelvis tydelige retningslinjer og god tilrettelegging av prosessen
- ProTEds erfaringer med etablering og drift; dvs. klarhet i kommunisering av økonomiske rammebetingelser, medfinansiering, relasjon til vertsinstitusjon, lokal integrering, reelt samarbeid med de eksterne internasjonale ressursene

2) Den normative dimensjon - vurderinger:

- NOKUTs vurdering av prosessen, hvordan fungerte det interne arbeidet i egen organisasjon fungerte, for eksempel om mandatet var klart nok definert og om det var tilstrekkelig ressurser tilgjengelig
- søkeres vurdering av merverdien av SFU og eventuelle forbedringer av søknadsskjemaer, samt ekspertkomiteens arbeid og institusjonsbesøk
- ekspertkomiteens vurdering av prosessen og eventuelle forbedringer av mandatet og kriteriene
- ProTEds vurdering av merverdien av SFU og eventuelle forbedringer av etablering og drift

Det meste av det skriftlige materialet som kunne gi oss data til disse punktene lå allerede offentlig på nettet. Dette gjaldt hovedsakelig:

- Stortingsmeldinger og NOU'er som berører tematikken rundt SFU (KUF 2000; KD 2002, 2004, 2008-2009a; 2008-2009b; 20011-2012),
- Samtlige 45 høringsuttalelser til ordningen (KD 2009)
- Samtlige 19 innspill til NOKUT (NOKUT 2011a, b, d)
- Tildelingsbrev og søknader
- Kriterier og retningslinjer fra Stjernø-utvalget (KD 2008), Lycke-utvalget (UHR 2009), NOKUT (2011)
- Komiteens vurdering av søknader

Når det gjaldt muntlige kilder ønsket vi å gjennomføre om lag 15 intervjuer der alle sentrale aktørgrupper ble strategisk representert. Intervjuguiden ble strukturert med tanke på at alle begrepene skulle dekkes, men på en måte som var naturlig der ulike aktører deltok i ulike deler av prosessene. En oversikt over operasjonaliserte analysedimensjoner og datakilder vil se ut som i Tabell 1 under:

Tabell 1. Dimensjoner som svarer til hovedbegreper i oppdraget, dvs. de ulike aktørers VURDERINGER og ERFARINGER av etablering av SFU (tall i parentes angir antall informanter)

Kilde:	ERFARINGER:			VURDERINGER:		
	forberedelse	etablering	utvelgelse/ drift	kriterier	rammer	merverdi
Dokumenter	X	X	X	X	X	X
KD (3)	X	X		X	X	X
NOKUT (2)	X	X	X	X	X	X
Kriteriekomite (2)	X			X	X	
Ekspertkomite (3)		X	X	X	X	X
Søkere (7)				X		X
ProTed (3)			X	X		X
Interessenter i sektoren (2)	X	X		X	X	X

3.3 Forbehold

Evalueringens rammer setter begrensninger for omfanget av datainnsamlingen. Rammene reduserer dermed muligheten til å avdekke en større bredde i stemmer fra ulike aktører i sektoren. I og med at vi intervjuer aktører som frivillig har deltatt i etableringen er det grunn til å tro at de i utgangspunktet også er positive til ordningen på generelt grunnlag. På den annen side dreide dette seg om en avgrenset prosessevaluering, og vi har i opplegget dekket alle sentrale aktør-grupper. I en produktevaluering vil det være naturlig å tenke andre typer aktører som avtagere, kolleger og studenter i søkemiljøene. Selv om de spilte en rolle ved institusjonsbesøkene var det ikke naturlig å trekke dem inn i arbeidet med selve forvaltningen av ordningen denne gang.

Når det gjelder presisjonen i analysen av aktørenes erfaringer og vurderinger står vi overfor samme utfordring som hovedutfordringen for norsk pedagogisk forskning og undervisning generelt – vi har ingen felles forståelse av begrepet ”fremragende”. Begrepet ”utdanning” var heller ikke klart definert i utlysningen; skulle det for eksempel gjelde kun grunnutdanningen, deltidsutdanning, etterutdanning etc. Hvilke indikatorer skulle samsvare med de kriterier som ble utviklet underveis i etableringsprosessene? Erfaringer fra sentre i Finland og England utpeker dette som en generell utfordring ved en SFU (NOKUT 2011c). Spørsmålet er da om vi har klare nok begreper til å undersøke en ordning som skal skape det vi allerede ønsker å gripe med dagens begrepsapparat?

Vi mener likevel at vi for denne evalueringen har kommet nær en presis forståelse ved å sette de normative og deskriptive begrepene inn i en historisk linje. Der tar vi høyde for at mandatet og kriteriene kan endre seg noe over tid, jf. figur 1 over. Dette gir analysen en mer utdypende ramme.

Man kan også spørre hvilke begrensninger som ligger i datamaterialet når vi har sett på lærerutdanningen, og målet er å finne frem til kunnskap som nå kan overføres i diskusjonen om en utvidelse av ordningen. Her har det hjulpet å trekke veksler på den evalueringen som er utført av SFF-ordningen. Vi har også hatt diskusjoner om dette forbeholdet med et internasjonalt ekspertteam bestående av forskere som har jobbet med både lærerutdanning i tillegg til administrasjon og ledelse av for amerikanske ”operating foundations” – som har noen likhetstrekk og flere interessante forskjeller fra et norsk SFU. Det er mulig å lære noe av både sammenligninger og kontraster.

4 Gjennomgang av dokumenter og intervjuer

4.1 Innledning

Vi har valgt å dele inn presentasjonen av våre resultater i de erfaringene og de vurderingene som de ulike aktørene har gjort, til tross for at det er vanskelig å skille informantenes erfaringer og vurderinger fra hverandre.

«Aktører» betyr i denne sammenhengen KD, NOKUT, søkermiljøene, kriteriekomiteen, ekspertkomiteen og interessenter. De interessentene som er intervjuet i prosjektet er Universitets- og høgskolerådet og Utdanningsforbundet. Aktørene er listet i punkt 3.2 over.

4.1.1 *Aktørenes erfaringer*

I det følgende er aktørenes erfaringer basert på data som sier noe om sammenhenger mellom mandat, kriterier og indikatorer i fasene for forberedelse, etableringsprosessene og utvelgelse/drift. Vi har her foretatt en inndeling i tre faser:

1. Forberedelsesfasen, det vil si de beslutningene og prosessene som gikk forut for utlysningen
2. Søknadsfasen, det vil si hvordan søkermiljøene fortolket utlysning og kriterier, og hvordan de utformet sine tilbud
3. Utvelgelse og igangsetting, det vil si den prosessen med bedømmelse av tilbud, møter mellom søkerne og ekspertkomiteen, beslutning om tildeling og oppstart.

4.1.2 *Forberedelsesfasen*

Vi har kort redegjort for bakgrunnen og prosessen fram til utlysningen av SFU i kapittel 2. Det var en forholdsvis bred prosess som førte fram til departementets beslutning om å etablere slike sentre, valg av fag og at NOKUT skulle forvalte ordningen. I forhold til anbefalingene fra UHR (UHR 2009), ble ordningen etablert mer gradvis, og i pilotfasen begrenset til lærerutdanningen. Valget av lærerutdanning falt naturlig sett på bakgrunn av den store oppmerksomheten rundt denne utdanningen og lærerrollen generelt. Det lå også under en vurdering av at dette var et fagområde med spesielle forutsetninger for å utvikle sentre for fremragende utdanning.

Veien fra politiske intensjoner til etablering av SFU-ordningen går via KDs oppdrag til NOKUT, NOKUTs fortolkning og den konkrete utlysningen samt vurderingskriteriene. Evalueringens inntrykk er

at det ikke har vært store uklarheter eller problemer i denne prosessen. Utformingen av utlysning så vel som av kriteriene synes å reflektere intensjonene i tilfredsstillende grad.

4.1.3 Søknadsfasen

Utlysningen for det første SFU kom i april 2011 med frist knappe to måneder etter. Åtte sentermodeller med base i landets største lærerutdanningsinstitusjoner leverte søknader til denne piloteringen. Det betyr at søknadene har bygget på eksisterende langvarig og systematisk arbeid innen institusjonen. Når vi i tillegg ser at flere av søknadene bygger på omfattende samarbeidsmodeller mellom institusjoner kan vi anta at en ordning som SFU treffer et felt på vei i samme retning – mot kunnskapssamling og spredning. Intervjuene med representanter fra interessenter støtter opp om dette funnet i dokumenter og intervjuer med søkermiljøene.

I de miljøene som søkte engasjerte institusjonenes ledelse i noe varierende grad seg aktivt, og oppmuntret til å få på plass nettverk og søknader.

En gjennomgang av de sentrale skriftlige dokumenter ga en bekreftelse av de substansielle teorier vi

har om utdanningsfeltet som et felt dominert av integrert og innovativt samarbeid på forskningssiden mer enn undervisningssiden. Både søknader og referat fra institusjonsbesøk viste en geografisk og fagmessig stor spredning. Det var også muligheter for brede fortolkninger av ordningens kriterier. De samme kilder viste også institusjonelt store forskjeller i forhold til hvem som allerede hadde tilgang på dokumentasjon, og forskjeller mellom de som hadde lett tilgang til velutviklede indikatorer for kvalitet for utdanning og de som har et svakere grunnlag. Her så vi ikke uventet forskjeller mellom store og små miljøer, spesielt mellom lærerutdanninger med universitetsstatus og høgskolestatus. Dette ble bekreftet gjennom oppfølgingsspørsmål i intervjuene.

Informantene opplyste i intervjuer at de hadde fått tilfredsstillende støtte fra NOKUT der dette var nødvendig i forberedelsesfasen. En oversikt over det skriftlige materialet fra både KD og NOKUT fremhever at forberedelsesarbeidet bygger på solid kunnskap om både sektor og fagfelt. Ikke minst ble dette arbeidet hevet og systematisert i kriteriekomiteen som ble opprettet på bakgrunn av kritikk i de første høringer (2010). Intervjuene gjenspeiler dette funnet i form av uttalelser fra søkermiljøer og i interessegrupper og komiteer om høy grad av tillit til prosesser og utvelgelser i de videre faser.

4.1.4 Utvelgelse og igangsetting

I denne fasen var det arbeidet som ble igangsatt etter at søknadsfristen gikk ut og arbeidet i ekspertkomiteen begynte. Både de skriftlige og muntlige kildene forteller oss at oppnevningen av komiteen for fagfelleevaluering og arbeidet den utførte var strukturert. Informantene opplyser også at arbeidet var tydelig faglig fundert i tidligere arbeid det var mulig å trekke veksler på. For oppnevningen gjaldt dette innhenting av ekspertise fra arbeidet med SFF i Norges Forskningsråd, og fra deltagere i lignende ordninger i blant annet Finland, Sverige, Danmark og England.

FAKTABOKS 1: Søknader og søknadsprosess

Utllysning av midler til etablering av pilotsenter for fremragende utdanning fant sted 12. april 2011, med søknadsfrist 20. juni 2011. Det kom inn 8 søknader fra i alt 12 institusjoner.

Følgende institusjoner søkte:

- Høgskolen i Bergen
- Høgskolen i Oslo og Akershus
- Høgskolen i Telemark i samarbeid med Høgskolen i Buskerud, Høgskolen i Vestfold og Høgskolen i Østfold.
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- Universitetet i Agder
- Universitetet for miljø- og biovitenskap
- Universitetet i Stavanger
- Universitetet i Oslo i samarbeid med Universitetet i Tromsø

Ifølge intervjuer var ekspertkomiteen opptatt av å møte det institusjonelle og faglige lærerutdanningsfeltet så «åpent som mulig». Det ble lagt stor vekt på at studentene var representert på begge sider av bordet i vurderingsprosessene. Dette trekkes fram som nødvendig for en SFU-modell av flere av informantene. Det blir også fremhevet som viktig at ekspertkomiteen bestod av skandinaviske forskere innen feltet, som også kjente den norske tradisjonen godt.

Alle informanter melder om tillit til prosedyrer og integritet i ekspertgruppen. Medlemmer av ekspertkomiteen berømmer NOKUT for tydelige og begrunnede premisser for behandling av søknader, og for systematikk og grundighet i planlegging, gjennomføring og evaluering i møte med miljøene. Felles for informantene i ekspertkomitegruppen er at de ga tydelig uttrykk for at møter med institusjonene var helt avgjørende for å få et korrigert og utdypet bilde av innovasjon, forankring og søknadens realisme. Det var blant annet viktig for å få visshet i at de som får senterstatus dokumenterer ikke bare sitt lokale men også sitt nasjonale oppdrag. Dette var ikke like godt dokumentert i de opprinnelige tilbudene. Komiteen er tydelig i operasjonaliseringen av sitt mandat mot kriteriene – dette skal ikke være premiering av interne utviklingsprosjekter, men en mulighet for å løfte spenninger og problemer på originale måter som identifiserer gode og overførbare praksiser.

Flere aktører både fra komiteen og søkermiljøene uttaler også at det var mye ukjent i forbindelse med denne typen besøk, og begge parter rapporterer om store overraskelser i møte med hverandre. Dette gjelder ikke minst struktur på møtene og forholdet mellom kvalitet i det skriftlige materialet og de faglige møtene ved vertsinstitusjonen. Referatene fra de fire institusjonsbesøkene viser en tydelig og grundig struktur for samtalene med ledelse, avtagere, studenter, lærere fra skoler og undervisere ved vertsinstitusjonen. Komiteen valgte å arbeide slik at ansvaret for å styre møtene med miljøene gikk på rundgang mellom komitemedlemmene. Ved besøkene er det tydelig at ekspertkomiteen besitter den ekspertise som skal til for å vurdere de ulike parters fagkompetanse. Dette fremtrer både i skriftlige notat og i intervjuene med søkere. Komiteen har kommentarer til mulig legitimitet og autoritet utenfor eget felt og institusjon, forankring og eierskap hos alle parter, leser uttalelser på didaktisk vis, og skiller mellom vage og uttalte originale konsepter om samarbeidsmodeller som ses som realistiske.

Søkermiljøene forteller om SFU som attraktiv og nødvendig ordning både på forskningspolitisk og institusjonsutviklende nivå. En del trekker også frem kvaliteten på studentenes læringsutbytte som eget argument for attraksjonen. At SFU omtales politisk som en prestisjeordning ser ut til å ha vunnet gjenklang i søkermiljøene på dette stadiet. Det er både høy ressursbruk og sterke følelser involvert i søknadsprosessene og institusjonsbesøkene. Søkere uttaler at de ser det som prestisjefyllt å vinne en slik status, dog kanskje ikke like høyt som en SFF grunnet midlene som følger med.

I prosessen der 8 søkermiljøer ble redusert til et finaleteam på 4 var det miljøene som hadde turt å prioritere noe som vant fram. Det var forankringen av å ha prioritert noe felles som viste seg tydelig ved institusjonsbesøket. Det viste seg å ha avgjørende betydning å ha vertsinstitusjonens ledelse på sin side, slik eksempelet ved UiO viser ved at prorektor også fungerer som senterets styreleder.

Erfaringene fra tildeling av pilotsenteret tyder på at ordningen kan generere mye motivasjon for å dokumentere kvaliteten på egen praksis. Samtidig er toppfinansieringen på 4 millioner årlig lav i norske øyne, og det ble påpekt i intervjuer at det er vanskelig å tenke seg ambisjonen om spredning innen denne økonomiske rammen. Her kom også forslaget om å bruke Kunnskapssenteret som utgangspunkt for spredningsarbeidet fram. Sett internasjonalt perspektiv ble det nyansert at andre land har lavere rammer og kortere leveringstid. For en SFU der det er uklart hva produktene fra ordningen egentlig skal være og hvordan effektene etter hvert skal evalueres er det fremhevet fra noen av våre informanter at Norge bør videreføre den «tålmodige» tidsramme fem pluss fem år. Effektene av utdanning som skal nedfelle seg også i kvalitetsmerket yrkespraksis tar lang tid å utvikle og måle, er budskapet fra flere informanter i denne studien. Her bryter vi grensen mellom erfaring og vurdering, og det bringer oss videre til funn når det gjelder de mer normative sidene informantene har gitt oss informasjon om.

4.1.5 Aktørenes vurderinger

I det følgende settes aktørenes erfaringer sammen med data som sier noe om deres "stakeholder-teori" for mandatet og ordningen. Det betyr at det fremkommer tydeligere hvordan deres erfaringer henger sammen med institusjonsbaserte vurderinger.

4.1.6 Arbeidskrevende søknadsutforming

Våre informanter beskriver en krevende og til tider frustrerende prosess for å få fram søknadene. Det har også vist seg utfordrende å framskaffe nok tilleggsdokumentasjon. Noe av vanskene henger sammen med generelle trekk ved universiteter og høgskolers organisering og styring, og skal ikke omtales nærmere her. Men det var åpenbart uklart for søkerne hva et SFU skal være og ikke minst bidra med, og hvordan tilbudene skulle vurderes. Et SFU skal ikke begrense seg til å drive fremragende utdanning, men skal også bidra til å heve kvaliteten utenfor egen virksomhet. Informantene uttrykker overraskelse over at egen institusjon hadde lite dokumentasjon å vise til relatert til utdanningskvalitet. De påpeker at det trengs et løft når det gjelder deres egne indikatorsystemer. Dette var noe de ønsket å videreutvikle etter denne erfaringen, særlig i lys av en eventuelt ny utlysning. Det var videre noe uklart hva søkerne skulle vurderes opp imot: Den kompetanse de kunne dokumentere at de har, eller hvilke nye planer og virksomheter de kunne presentere. Denne usikkerheten i søkermiljøene er naturlig siden SFU er en ny konstruksjon. Som nevnt i kapittel 3 mener vi dette kan henge sammen med en endring i kriteriene i perioden 2008-2011 (jf. figur 1).

4.1.7 Kriteriene

I tråd med UHR-utredningen (2009) legger NOKUT få føringer for organisering og faglig fokus for sentrene. Et krav er at det foreslåtte senteret må være tilknyttet en UH-institusjon. Ledelse og ansvar må være del av vertsinstitusjonens organisasjon, selv om de kan organiseres som konsortier der flere institusjoner i og utenfor sektoren kan inngå (se vedlegg 4 og 5). Søkermiljøene forteller i intervjuer om utfordringene med å avklare sentrenes ansvar og rolle overfor universitetets øvrige organisasjonsstruktur. De trekker også fram hvordan SFU trekker opp nye grenser og utfordrer andre for å få til integrasjonsmuligheter mellom undervisningsvirksomheten. Dette gjelder både innen egne studietilbud og i samarbeid med partnerskoler og andre avtagere. Vi vil anta at dette institusjonelle blikket vil være markant i en produktevaluering av ordningen.

Som nevnt har vi sett en viss dreining i kriteriene fra Stjernø-utvalgets rapport i 2008 og fram til i dag. Dette kan kategoriseres på følgende måte, der vi ser en viss endring fra vekt på formidling til mer innovativt orientert begrepsbruk. Informantene er ikke spurt direkte om dette, men har selv bidratt til analysen. Antagelsen fra det skriftlige materiale støttes derfor delvis i datamaterialet fra intervjuene:

Tabell 2. Endringer i kriterier i de sentrale politiske dokumenter 2008-2011

	Kriterier i sentrale styringsdokumenter	Data fra intervjuene
Stjernø-utvalget (2008), s. 153	<p>Kriteriene for tildeling kan blant annet være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • høyt faglig nivå • sammenheng mellom forskning og undervisning • pedagogisk tilrettelegging med fokus på læringsutbytte • samarbeid med arbeids- og næringsliv • student/kandidatfredshet • nettverk/samarbeid med andre miljøer innenfor eller utenfor institusjonen • formidling/overføringsverdi • 	<p>Noen informanter oppfatter kriteriene fra Stjernø-utvalget som å ha fokus på sentral styring med nasjonalt oppdrag som grunnlinje. Dette var utslagsgivende for søknadsarbeidet og medførte noe ekstraarbeid med tilleggsdokumentasjon for andre kriterier. Forståelsen pekes på også av interessenter i sektoren.</p>
Lycke-utvalget (2009), s. 36	<p>Arbeidsgruppens forslag til kriterier følger opp intensjoner og forslag i Stjernø-utvalgets innstilling og KDs mandat (jf. pkt 3.1 og 3.2).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Høy og tildels fremragende kvalitet på utdanningsvirksomheten ("utdanningskvalitet") • Evne og vilje til utvikling og innovasjon av utdanningsvirksomheten ("innovasjonskvalitet") • Evne og vilje til spredning av kunnskap om og erfaringer med god praksis ("spredningskvalitet") 	<p>Noen informanter oppfattet kriterier som fokusert på belønningsaspektet, med klare linjer til universitetspedagogiske tradisjoner. Dette viste seg i uklarhet hos informanter som kjenner feltet og historien godt når det gjaldt balanse mellom senterplan og dokumentasjon av eksisterende kvalitet.</p>
NOKUT (2011), kap. 5 se vedlegg 4 og 5	<p>Dokumentert kvalitet i utdanningsvirksomheten – "Utdanningskvalitet": Resultatfaktorer, prosessfaktorer, innsatsfaktorer</p> <p>Planer for senterets virksomhet – "Senterplanen": Innovasjon, Spredning</p> <p>I den samlede vurderingen vil dokumentert utdanningskvalitet telle mest.</p>	<p>I NOKUT sine kriterier mener et par av informantene å se at utdanningskvalitet har fått en annen, eller kanskje tydeligere operasjonalisering enn i tidligere dokumenter. Her ligger forståelsen mer innen innovasjonspolitiske betegnelser. Dette virker ikke å ha betydning sett isolert, men har kanskje påvirket synet på hva en SFU skulle være i søknadsavklaringen.</p>

Når det gjelder vurderingskriteriene for søknader så var disse klare fra NOKUTs side før søknadsfristen utløp (NOKUT 2011). De omfattet foreslått profil og visjon for senteret, en skissert organisasjonsmodell, mål på kvalitet i eksisterende utdanningspraksis, potensiale for innovasjon i utdanningene og spredning av kunnskap om de pedagogiske virkemidler og praksisformer som etableres i sentrene. I tillegg var det formelle vurderingskriterier som fremdriftsplan og budsjett. I tråd med det som er skrevet om ekspertkomiteens kompetanse over, så skulle søknadene vurderes i forhold til standarder innen relaterte fag og disipliner på nasjonalt nivå. Denne kvalitet ville måles etter: Resultater: bl.a. gjennomstrømning, studiepoengproduksjon, evalueringer; Prosess: bl.a. undervisnings- og arbeidsmetoder, vurderingsformer, forskningsbasis; og innsatsfaktorer: bl.a. pedagogisk og faglig kompetanseprofil, kompetanse i ledelse, utnyttelse av disponible ressurser.

Søknadsprosessen ble gjennomført i to runder. Alle søknader ble gjennomgått av en internasjonal ekspertgruppe nedsatt av NOKUT. Det ble gitt karakterer på vurderingskriteriene etter fastsatt skala mellom 1 og 6 (se vedlegg 4 og 5). De søkermiljøer som ble oppfattet som best kvalifisert gikk så videre til en finalerunde, som bestod i at de ble fulgt opp i et utvidet panel med institusjonsbesøk, intervjuer med studenter og ansatte og observasjoner av miljøet. Ekspertgruppen la til slutt fram sitt forslag til sentertildeling for NOKUTs styre som valgte å gi det sin tilslutning.

Blant informantene var det enighet om stor generell konsistens mellom mandat, kriterier og de indikatorer som ble oppfattet som relevante for å svare på krav om resultater, prosess og innsatsfaktorer. Søkermiljøene påpeker imidlertid at det var noe uklart hvordan søknaden skulle utformes, jf tabell 2 over. De mente dette skyldtes uklarhet i forståelse av kriteriene både ift excellence og ift utdanningsbegrepet. Usikkerheten ble møtt med forståelse i NOKUT og dialogen hjalp derfor på vurderingen av disse prosessene og usikkerheten. Det er også naturlig at en pilotordning fører med seg noe uklarhet, fordi få hadde en klar idé om hva et SFU kunne være. Det kom også fram i materialet at det fremdeles er mange meninger om kriteriene, i og med at man ennå ikke har sett ordningen i større skala fordelt på flere miljøer. Det som er tydelig er at den dialogbaserte linjen NOKUT la seg på førte til at frustrasjonene avtok og at forståelsen av ordningens konturer økte i søkermiljøene og i komiteene.

4.1.8 Rammer

Det var en klar formening hos alle parter om at NOKUT har endret sin profil så mye i løpet av ti år at anbefalinger i 2009-utredningen om å overlate etableringen av SFU til KD har falt bort (jf. omtalen av dette i kapittel 2.) Den samme positive vurdering av NOKUT gjelder også nye synspunkter vi har fått fra deltagere i ordsiftet den gang. Det er enighet om at NOKUT har forvaltet ordningen så langt på en tilfredsstillende måte både med hensyn til ryddighet rundt oppnevning av ekspertkomite, det konstruktive fokuset på studentenes rolle i prosessene, og mulighet for kontakt og oppklaringer underveis. Prosessen har ellers forløpt greit rent teknisk når det gjelder opplastingsfunksjoner for søknadspapirer, og engelsk som søknadsspråk. Det var noe utfordrende for enkelte søkermiljøer å fremskaffe engelsk dokumentasjon på kort tid, men da det ble bedt om tilleggsdokumentasjon fra disse miljøene ble det gitt anledning til å levere den inn på norsk. Når det gjelder tidsvinduet for søknadsarbeidet på to måneder, har dette ikke avveket mye fra andre type søknadsprosesser overfor NFR eller andre relevante organisasjoner for støtteordninger. NOKUT anbefales å drive ordningen videre av samtlige informanter, med et blikk på både kriterier og sammensetning av ekspertkomiteene, når ordningen utvides på tvers av fag.

Det som også har vært gjenstand for diskusjon er at KD bestemte at lærerutdanningene skulle ha enerett på første senter. Blant informantene er det ulike begrunnelser for hvorfor dette ble sett som problematisk. Dette gjaldt i første rekke at man var bekymret for at profesjonsutdanningene skulle få et B-stempel, noe som ser ut til å ha falt bort som argument ettersom tiden har gått. Det har også vært noe uenighet om hvorvidt fagmiljøene kan klare å opprettholde fokus på SFU og ikke vende seg mot SFF-fokuset igjen. Dette er en like relevant bekymring i dag, både innen søkermiljøene og

FAKTABOKS 2:

Videre vurderingsprosess

I første del av søknadsprosessen ble de skriftlige søknadene vurdert. I starten av september 2011 fikk søkerne tilsendt komiteens vurderinger. Fire søkermiljøer ble invitert til å delta i den videre vurderingsprosessen.

Søkermiljøene som gikk videre var:

- Høgskolen i Oslo og Akershus: Fakultet for lærerutdanning
- NTNU: Program for lærerutdanning
- Universitetet i Agder: Institutt for matematiske fag i samarbeid med Avdeling for lærerutdanning og Pedagogisk utviklingssenter
- Universitetet i Oslo i samarbeid med Universitetet i Tromsø: Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (UiO) og Institutt for lærerutdanning og pedagogikk (UiT)

De fire søkermiljøene som gikk videre til finalerunden ble bedt om å sende inn supplerende dokumentasjon til NOKUT, med frist for innsending i midten av oktober. Institusjonsbesøk til de fire miljøene ble gjennomført i slutten av oktober 2011.

interessentene. Vi antar dette vil være en aktuell problemstilling i en senere effektevaluering av SFU-ordningen.

4.1.9 Merverdi for ulike aktører

ProTed ved UiO og UiT ble 15.12.2011 tildelt status som SFU. Senteret fikk SFU-status i den søknadsbaserte konkurransen spesifikk for lærerutdanningene. ProTeds modell er en tydelig integrasjonsmodell der teknologi, praksis og teori forenes gjennom relevante og hyppige studentoppgaver. Kjernepraksisene er fordelt i arbeidspakker noe som gjør at kompleksiteten blir mulig å operasjonalisere, ifølge intervjuer og dokumenter (UiO/UiT 2011, UiO/UV 2011). Disse visjonene har gitt ProTed en merverdi når det gjelder å få satt eksisterende arbeid inn i en motivasjon om et nasjonalt oppdrag. Finansieringen har blitt satt av til nye spredningstiltak for kunnskap, nettverksarbeid, samlokalisering av menneskelige og materielle ressurser. Det er tidlig å innhente klare anbefalinger både når det gjelder økonomisk forvaltning og andre institusjonelle effekter. Det kan imidlertid synes klart at det er en fordel å ha en fleksibel rammeøkonomi, der midlene ikke fastlegges mellom ulike parter før man har startet opp og fått en oversikt. Dette er imidlertid gjenstand for en senere analyse.

Fra søkere som ikke nådde opp enten i første eller andre runde opplyses det at erfaringene fra piloteringsprosessen har gitt oppklarende kunnskap om vurderingskriterienes operasjonalisering. Ikke minst har det tydeliggjort omfanget av arbeidet for å dokumentere og utvikle indikatorer og modeller for fremragende utdanningskvalitet. Dette gjelder både kunnskap fra egen søknadsprosess internt og fra kontakten med NOKUT og ekspertkomiteene. Kunnskap fra den åpne saksgangen der man har tilgang til andres søknader har hatt stor betydning for en økt forståelse av hva SFU dreier seg om og hva det betyr av merverdi for deres fagmiljø og institusjon.

Miljøer som ikke nådde opp melder om merverdi også videre internt i organisasjonen – forståelse av betydning for forankring mellom undervisningspersonale, sentrale forskergrupper, mellomledelse og sentral ledelse fikk et nytt fokus. Det er også nevnt at for de mindre miljøene som ofte står i spenn mellom flere små prosjekter er det kastet nytt lys over hvordan slike samarbeidsmodeller både fungerer som reservoar for ulike søknadsprosjekter, men også at det kan føre til at man kommer til å konkurrere innad mot andre småmiljøer i egen institusjon. Da blir forankring mellom nivåer i institusjonen utfordrende. I en utvidet modell vil dette være noe å fokusere tydeligere på for ledelsen i institusjonene, ifølge våre informanter.

Studentene har blitt tatt på alvor på begge sider av bordet, og dette vil være viktig å videreføre for å sikre kontinuitet i studentperspektivene i en SFU-modell.

Når det gjelder merverdi for interessenter melder de om en foreløpig «positivt avventende» holdning, i og med at senterordningen har fått liten oppmerksomhet i media og det ennå ikke er fremkommet noen resultater eller nye planer.

Samtlige informanter melder om store forventninger til en fortsettelse av ordningen og til en bredere utlysning. Samtlige informanter sier også noe om merverdi når det gjelder hvordan modellen utvider tanker om profil for neste søknadsrunde. Også de internasjonale komparative signalene tyder på at det er muligheten for hva ordningen kan drive frem av delbare undervisningspraksiser som er det interessante, ikke ordningen i seg selv som nødvendigvis er nasjonalt tilpasset norske forhold. Det ble nevnt at denne interessen kan støttes av en bruk av Kunnskapssenteret om dette legges inn i dets mandat og rammer.

Etableringen av ordningen gir kunnskap om hvordan slike modeller gir ulike typer fagmiljøer forrang når konkurransen står mellom høgskolemiljøer og universitetsmiljøer, konsortiemodeller og småmiljøer. Både søkermiljøene, interessenter og medlemmer fra ekspertkomiteen foreslår at nye utlysninger forsøker å ta hensyn til at alle miljøer føler seg hjemme i vurderingskriteriene, krav og retningslinjer. Når de nevner dette er det fordi de ser at noen miljøer lettere vil nå opp enn andre.

Flere informanter ønsker større fokus på komparative og internasjonale elementer i kriterieutviklingen videre, og at kriteriene om det fremragende i utdanning skal tilsvare SFF-modellen. Dette gjelder selvsagt også midlene som følger med statusen.

Merverdi for NOKUTs rolle kan se ut til å være at etableringen har fungert såpass bra at deres rolle som driver av motivasjonelle tiltak nå ses som en del av den endringen i tilsynsmodellen de annonserer (2012). Dette finner vi både i dokumentdata og uttalt i intervjuer med flere informanter.

5 Diskusjon

Denne kvalitative analysen av aktørenes erfaringer og vurderinger i etableringen av Senter for fremragende utdanning (SFU) viser at dette helt åpenbart er et attraktivt og prestisjefyllt virkemiddel for søkermiljøene i Norge. Vi ser det også av søkerlisten som har vært bred og kvalitativt på høyt nivå.

Vi vil kort gi tre betraktninger om hvorfor dette ser ut til å være et nasjonalt styringsgrep som er tatt så varmt imot i søkermiljøene. Vi har vært spesielt opptatt av at det har vært så lite kritisk debatt i fagmiljøene eller noen særlig oppmerksomhet i mediene så langt.

For det første ser ordningen ut til å hvile på en historisk linje og en konsensuspreget visjon for norsk høyere utdanning når vi ser på policyutviklingen i feltet de siste 5 år. Det er ellers få såkalte nasjonale prestisjefylte virkemidler for å sikre systematisk forankring av praksiser med høy kvalitet. Generelt ble den økonomiske rammen vurdert som lav for å nå den ambisjonen om spredning som er nevnt i senterordningens mandat. Det ble derfor nevnt at det burde diskuteres om det nye Kunnskapscenteret kunne ha en sentral rolle i arbeidet med spredning av kunnskap om innovative praksiser fra ordningen. Her ser vi at det allerede finnes operative strukturer som kan støtte en ordning som SFU. Det er en interessant spekulasjon å tenke seg en SFU-ordning bare 5-6 år tilbake i tid, og hvordan en indikator-basert kvalitetsvurdering ville blitt mottatt den gang. Statusforskjellen mellom SFU og SFF ble også trukket fram som eksempel på hva forskjeller i finansielle rammer kan utgjøre, og den skjevhet som fremdeles finnes mellom ordningene med SFU og SFF. I studien blir dette jevnt over trukket fram som at dette er et gunstig tidspunkt for en SFU-ordning. I dette tilfelle gjelder nok også noe av samstemtheten i funn at det har dreid seg om avgrensning til lærerutdanningen. Det gjør ordningen enkel å tilpasse andre pågående prosjekter. Mangelen på offentlig interesse kommer muligens av at dette ligger innenfor en trend som ikke har spesielt stor kontroversiell nyhetsverdi. KD satte også ganske beskjedne rammer for piloten i forhold til det som tidligere var annonsert i Stjernø- og Lycke-utvalgene. Størrelsen på ordningens begynnelse er derfor ikke en stor nasjonal utgiftspost eller konkurrerende med SFF-ordninger. Da blir det som interessentene sier, at de er "positivt avventende."

For det andre, dokumenter og intervju materiale viser likevel til et klart spenningsfelt i piloteringsprosessen som kunne generert mer kritikk. Det gjelder forholdet mellom profesjonsutdanning og utdanningsfeltet generelt. Det har i høringene vært uttrykt bekymring for at tildeling av SFU til profesjonsutdanningene vil svekke ordningens legitimitet. Samtlige informanter uttaler at dette i stor grad ble sett som naturlig i en piloteringsfase, men at bekymringen nå har avtatt etter at man har sett mer av forvaltningen i praksis. Det har heller ikke vært noe initiativ innen interessentgrupperingene for å be om deltagelse i styre eller utvalg. Disse funn i dokumentene sammen med utdypende svar i intervjuene tyder på at bekymringen kan ha falt noe bort innenfor en prosessramme.

For det tredje, så er det fortsatt et dilemma knyttet til forholdet mellom mandat og vurderingskriterier som kunne ført til større motstand og oppmerksomhet. Uklarhet og uenighet om kriteriene kan tolkes som en konsekvens av en mindre dreining i de politiske dokumenter mellom 2008 og 2011, slik vi påpeker i figur 1 og tabell 2. Vi ser en endring fra mer tradisjonelle formidlingskriterier mot krav om spredningseffekter. Begge elementer er tilstede i samtlige dokumenter, men vektleggingen er noe ujevn. Informantene uttaler at denne endringen er naturlig sett i lys av sektorens generelle utvikling. De påpeker også at usikkerheten knyttet til tolkning og vurdering er rimelig for vurderingskriterier for noe som ennå ikke eksisterer men skal nyskapes.

Uklarhet og uenighet om vektlegging og forståelse av kriterier ble også redusert underveis i prosessen. Dette kom som følge av kriteriekomiteens arbeid og dialogen mellom NOKUT, ekspertkomite og søkermiljøer. Vurderingen har fulgt klare kriterier og en karakterskala. Likevel har det vært stort rom for helhetlig tolkning. Informantene mente at det er behov for en ny gjennomgang av kriterier og ekspertkomiteens sammensetning når ordningen utvides fra ett øremerket lærerutdanningscenter til hele utdanningsfeltet. For å sikre ambisjonen om å tildele SFU til sentre som kan fremvise både innovasjon og spredning av gode undervisningspraksiser, ble ordningen med institusjonsbesøk ansett som et kritisk avgjørende beslutningsgrunnlag også i en videreføring av ordningen. Fagfellevurderingens rolle i prosessen ble også trukket frem som viktig for å skape legitimitet.

Søkermiljøer viser også til økt bevissthet om indikatorer som dokumenterer det fremragende, til tross for at søknadene som kom inn i første omgang sprikte i omfang og kvalitet på disse punktene. Hvilke indikatorer kan egentlig måle fremragende utdanning: Søknadspapirer, gjennomstrømningskurver, arbeidsmarkedstilbud, student-lærer ratio, læreres motivasjon for å undervise og studere, bruk av de beste ressurser i UH-undervisningen? Hva er produktene av slike sentre når det gjelder utdanning? Hvordan kan man synliggjøre hva en SFU bidrar med i sektoren som helhet? Her ser vi for oss at det kan komme flere diskusjoner fremover når mer enn prosessene skal evalueres.

6 anbefalinger

På bakgrunn av den kvalitative analysen av aktørenes erfaringer og vurderinger av etableringen av ordning med Senter for fremragende utdanning (SFU) er det klart at:

- NOKUT bør fortsette å forvalte arbeidet med utlysning og oppfølging av Sentre for fremragende utdanning (SFU)
- SFU-ordningen bør utvikles i tråd med de hovedkriterier og prosedyrer som ble benyttet i første runde. Det må være et blikk på kriteriene for "hva som er nytt" på tvers av fag når en ekspertkomité settes sammen for å vurdere nye søknader og flere sentre. Man bør videreutvikle kriterier som fanger opp at sentre har et tydelig fokus på sitt nasjonale oppdragsansvar, internasjonalisering, konkrete forskningsbaserte undervisningspraksiser fremfor institusjonsmodeller, modeller som fokuserer på det komparative – for eksempel to fag eller profesjoner og ikke en monofagsmodell – med andre ord at det er åpenhet for noe som er grenseoverskridende. Kriteriene bør være åpne for også små miljøer
- Det presiseres at ordningen med institusjonsbesøk må videreføres
- Det opplyses at det har fungert svært tilfredsstillende å ha med studenter i arbeidet. Dette anbefales å tas på alvor også i videre utlysning innen utdanningsfeltet.
- Det har blitt nevnt at Kunnskapssenteret kan spille en rolle i spredningsarbeidet, spesielt fordi flere av informantene mener den økonomiske rammen på 4 millioner årlig er lav for arbeid med spredning av praksiser mellom fagmiljøer. Vi vet fra erfaringer med excellence-ordninger i andre land at støtteordninger kan være avgjørende for om et senter overlever, og at spredning av kunnskap er et punkt sentrene har hatt problemer med å forvalte godt selv

Disse anbefalinger er basert på en vurdering av prosessene, og ikke av resultater eller forventninger om hva SFU-ordningen kan bidra med.

Referanser

- Aksnes et al (2012): Centers of Excellence in the Nordic countries: A comparative study of research excellence policy and excellence center schemes in Denmark, Finland, Norway and Sweden. NIFU Working paper 4/2012
- Danish Technological Institute, Technopolis, 3s, ICF (2012): PLA on Excellence In Teaching in Berlin, 19-21 September 2012. Summary report.
- EU Commission (2012) Press Release: High level group to focus on quality and excellence in teaching. IP/12/976
- Eurydice (2012): Excellence in Higher Education Teaching in Europe. Report from the Eurydice Network September 2012.
- Fischer, Donald, Atkinson-Grosjean, Janet and House, Dawn (2001): *Changes in academy/industry/state relations in Canada: the creation and development of the networks of centers of excellence*. In: Minerva 39 299-325.
- Gosling, D. and Hannan, A. (2007): *Responses to a policy initiative: the case of Centers for Excellence in Teaching and Learning*. In: Studies in Higher Education, 32 (5) 633-646.
- Guba, E.G and Lincoln, Y. S. (1989): *Fourth Generation Evaluation*. Newbury Park. CA: SAGE.
- Hansen, Morten Balle og Vedung, Evert (2010) *Theory-based stakeholder evaluation*. American Journal of Evaluation 31(3) 295-313
- Hellström, Tomas (2011): *Homing in on excellence: Dimensions of appraisal in Center of Excellence program evaluations*. In: Evaluation 17 (2) 117-131.
- Hertting, Nils and Vedung, Evert (2012): *Purposes and criteria in network governance evaluation: How far does standard evaluation vocabulary take us?* In: Evaluation 18 (1) 27-46.
- Hiebert, James, Gallimore, Ronald and Stigler, James W. (2002): *A Knowledge Base for the Teaching Profession: What Would It Look Like and How Can We Get One?* In: Educational Researcher 31 (5) 3-15
- KD (2008): *NOU nr. 3 Sett under ett. Ny struktur i høyere utdanning (Stjernø-utvalget)*. Oslo: KD.
- KD (2008-2009a): *St. meld. nr. 11 Læreren. Rollen og utdanningen*. Oslo:KD.
- KD (2008-2009b): *St. meld. nr. 44 Utdanningslinja*. Oslo: KD.
- KD (2009): *Høring om etablering av Sentre for fremragende utdanning (SFU) etter brev fra KD 18.09.2009: Akademikerne, Speker, Diakonhjemmet Høgskole, Fellesorganisasjonen, Forskerforbundet, Haraldsplass diakonale høgskole, HSH, HiAk, HiB, HiBo, HiG, HiL, HiM, HiO, HiSF, HiST, HiT, HiØ, HiÅ, KS, Musikernes fellesorganisasjon, NHO, NOKUT, NHH, NMH, NVH, Norgesuniversitetet, Norsk Lektorlag, Norsk Studentuion, NTNU, Samisk høgskole, SIU, Skolenes Landsforbund, Studentparlamentet i Oslo, Tekna, Unio, UMB, UiA, UiB, UiO, UiS, UiT, UHR, Utdanningsforbundet*.Oslo: Regjeringen.no
- KD (2009-2010): *Prop. nr. 1 Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak). For budsjettåret 2010. Utgiftskapittel: 281 Post 1 – Prosjekt 80076*. Oslo: KD.
- KD (2010): *Oppdragsbrev til NOKUT om etablering av ordning med SFU datert 30.06.2010*.Oslo: NOKUT.no
- KD (2011-2012): *Meld. St. 13 Utdanning for velferd. Samspill i praksis*. Oslo: KD.
- Klette, Kirsti and Carlsten, Tone Cecilie (2012): *Knowledge in teacher learning: New professional challenges*. In: Jensen et al (eds): Professional Learning in the Knowledge Society. London: Sense Publishers.

- KUF (2000): *NOU nr. 14 Frihet med ansvar. Om høgere utdanning og forskning i Norge*. Oslo: KUF/SI.
- Langfeldt, Liv, Borlaug, Siri Brorstad og Magnus Gulbrandsen (2010): *Evaluation of Added Value and Financial Aspects. The Norwegian Center of Excellence Scheme*. Oslo: NFR.
- NFR (2004): *Norsk pedagogisk forskning. En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler*. Oslo: NFR.
- NFR (2006): *En nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning. Oppfølgingsutvalgets anbefalinger etter Forskningsrådets evaluering i 2004*. Oslo: NFR.
- NFR (2008): *Programplan for Utdanning 2020. Norsk utdanningsforskning fram mot 2020 (2009-2018)*. Oslo: NFR.
- NFR (2012): *Education for Tomorrow – Nordic Center of Excellence. Preannouncement for NordForsk utlysning i September 2012 (NFR.no 25.06.2012)*
- NOKUT (2011a): *Krav og retningslinjer for sentrene og kriterier for vurdering av søknader*. Oslo: NOKUT.
- NOKUT (2011b): *19 kommentarer til endelige kriterier for utvelgelse av sentrene med frist fredag 18. mars 2011: Forskerforbundet, HiAk, HiB, HiHm, HiO, HiT, HiØ, Norgesuniversitetet, Norsk studentorganisasjon, NTNU, UMB, UiA, UiB, UiS, UiT, UHR, UDIR, Utdanningsforbundet*. Oslo: NOKUT.no
- NOKUT (2011c): *Sentre for fremragende utdanning – andre lands ordninger og erfaringer*. Oslo: NOKUT.
- NOKUT (2011d): *Vurdering av søknader om SFU – finalerunde*. Oslo: NOKUT.
- NOKUT (2012): *Forslag om nasjonal strategi for utdanningskvalitet og ny modell for tilsyn med høyere utdanning. NOKUTs innspill til Kunnskapsdepartementet desember 2012*.
- Stake, Robert E. (2010): *Qualitative Research: Studying how things work*. NY: The Guilford Press.
- Turner, Rebecca and Gosling, David (2011): *Centers of Excellence in Teaching and Learning: reflections on the conclusion of a major policy initiative to enhance teaching and learning in higher education in England*. Paper at the SHRE Annual Research Conference 2010, Wales, GB.
- UHR (2009): *Utredning om etablering av Sentre for fremragende utdanning (SFU). Innstilling fra Universitets- og høyskolerådet til Kunnskapsdepartementet. 15. juni 2009*. Oslo: UHR.
- UiO/UiT (2011): *ProTed Application Document. Hovedsøknad til NOKUT datert 20.06.2011*. Oslo : uio.no
- UiO/UV (2011): *Søknad om senter for fremragende utdanning – supplerende dokumentasjon. Brev til NOKUT datert 11.10.2011*. Oslo : uio.no
- Vedung, Evert (2010): *Four Waves of Evaluation Diffusion*. In: Evaluation 16 (1) 263-277.
- Vedung, Evert (2003): *Models of Evaluation*. In: Haug, Peder and Schwandt, Thomas A. (eds) *Evaluating Educational Reforms. Scandinavian perspectives. A volume in evaluation and society*. Series Editors: Katherine Ryan and Thomas A. Schwandt. University of Illinois at Urbana-Champaign. CT: IAP.
- Vibe, Nils, Aamodt, Per Olaf og Carlsten, Tone Cecilie (2009): *Å være ungdomsskolelærer i dag*. Oslo: NIFU STEP.

Vedlegg 1

Oppdragsbrevet fra NOKUT

TILBUDSFORESPØRSEL FOR ANSKAFFELSE AV

**konsulentoppdrag for
evaluering av etablering av sentre for
fremragende utdanning (SFU)**

OPPDRAGSGIVER:

NOKUT
POSTBOKS 1708 VIKA
N 0121 OSLO

KONTAKTPERSON:

Katrine Nesje, katrine.nesje@nokut.no
prosjektleder

1. INNLEDNING

Kunnskapsdepartementet ga høsten 2010 NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) i oppdrag å etablere og forvalte en ordning med Sentre for fremragende utdanning (SFU). Ordningen skal være en nasjonal prestisjeordning for utdanningsvirksomhet i høyere utdanning på bachelor- og masternivå, og vil være en parallell til Sentre for fremragende forskning og andre toppsenterordninger innen forskning.

NOKUT ønsker å benytte et eksternt kompetansemiljø til å evaluere etableringen av ordningen og utvelgelsen av det første pilotsenteret. Målet er at vi gjennom denne evalueringen skal få innspill til ordinær drift av ordningen.

Anskaffelsen gjennomføres ved at det sendes ut forespørsel til aktuelle leverandører hvor vi ber om tilbud. Det økonomisk mest fordelaktige tilbudet i henhold til våre tildelingskriterier vil bli valgt.

2. OM NOKUT OG SFU

NOKUT er et faglig uavhengig organ under Kunnskapsdepartementet. NOKUTs formål er å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning og fagskoleutdanning, og bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt godkjent høyere utenlandsk utdanning.

For ytterligere informasjon om NOKUT vises til www.nokut.no

Sentre for fremragende utdanning

SFU er en søknadsbasert ordning der søkerne konkurrerer om midler og status som SFU. Status som SFU skal tildeles miljøer som allerede kan oppvise fremragende kvalitet og innovativ praksis i utdanningen.

Kunnskapsdepartementet besluttet at det i den første fasen av SFU-etableringen skulle utpekes ett pilotsenter for fremragende utdanning. Det ble også bestemt at dette senteret skulle være knyttet til lærerutdanning. Utlysning av midler til etablering av pilotsenter ble offentliggjort 12. april 2011 med søknadsfrist 20. juni 2011. Samtlige lærerutdanninger, med unntak av praktisk-pedagogisk utdanning, kunne søke om SFU-midler.

Følgende institusjoner søkte om status: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Høgskolen i Bergen, Universitetet i Stavanger, Høgskolen i Telemark, NTNU, Høgskolen i Oslo og Universitetet i Agder. Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø leverte felles søknad. Alle søkerne ble vurdert av en ekstern ekspertkomité. Fire av de totalt åtte innkomne søknadene om status som senter for fremragende utdanning (SFU) gikk videre til finalerunde. Dette innbefattet besøk av ekspertkomiteen.

Vi er nå i ferd med å avslutte pilotfasen i etablering av prosjektet. Første Senter for fremragende utdanning ble utpekt av NOKUTs styre i desember 2011. Pilotsenteret - ProTed - er et samarbeid mellom Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø, men med Universitetet i Oslo som vertsinstitusjon. NOKUT venter nå på signaler fra Kunnskapsdepartementet før SFU-midler kan lyses ut til alle fagmiljøer, forhåpentligvis i nærmeste fremtid.

For mer informasjon om SFU-ordningen og prosessen frem til utvelgelse av første senter, se våre nettsider www.nokut.no/sfu

3. KRAVSPESIFIKASJON

Vi ber om et tilbud på en evaluering av etableringen av SFU som inneholder en beskrivelse av valgt metode for datainnsamling og et forslag til en fremdriftsplan. Videre må det gå frem hvem som er prosjektleder hos tilbyder og ev prosjektdeltakere. Omfanget av evalueringen skal være realistisk slik at evalueringsrapporten kan leveres innen 1. desember 2012.

Aktuelle intervjuobjekter er søknadsmiljøene, ekspertkomiteene og ansvarlige i NOKUT.

Pristilbud skal omfatte en plan for evalueringen der følgende inngår:

- Erfaringer med utarbeidelse av rammer og kriterier for SFU- ordningen. Dette inkluderer:
  - o NOKUTs interne arbeid
  - o Ekspertkomiteenes arbeid
  - o Kommunikasjon med sektoren
  - o Høringsrunden
- Søknernes erfaringer med informasjon før, under og etter søknadsfristen, veiledning og ressursbruk (ga for eksempel søknadsprosessen merverdi også for de søkerne som ikke fikk status som SFU?)
- Søknernes vurdering av ekspertkomiteenes arbeid (i ulike faser)
- Søknernes vurdering av søknadsskjemaer og søknadsprosessen inkludert institusjonsbesøk
- Ekspertkomiteenes erfaring med prosessen og kriteriene
- anbefalinger til neste runde
- utfordringer i forbindelse med etablering og drift (gjelder bare for ProTed)

Fra 1.7.2012 skal alle offentlige virksomheter motta elektronisk faktura på standardformat. Leverandøren bes om å bekrefte at faktura kan leveres etter dette formatet. For mer informasjon: <http://www.anskaffelser.no/e-handel/faktura>

4. KVALIFIKASJONSKRAV

Kvalifiserte leverandører vil få sine tilbud vurdert.

Følgende krav må oppfylles:

- Skatteattest og MVA-attest
- HMS-egenerklæring

5. TILDELINGSKRITERIER

NOKUT vil tildele kontrakten på grunnlag av det økonomisk mest fordelaktige tilbudet i henhold til følgende tildelingskriterier:

- Pris
- Leveringstid
- Best oppfyllelse av kravspesifikasjon
- Referanser
- Dokumentert kompetanse til å løse oppgaven

6. KRAV TIL TILBUDET

Tilbudet skal inneholde et følgebrev hvor det klart skal fremkomme hvem som er leverandørens kontaktperson. Det skal oppgis navn, stilling, telefonnummer, faksnummer og e-postadresse til kontaktpersonen

Tilbudsfrist er satt til 3. september 2012.

Leverandør er bundet til tilbud i minimum 60 dager etter tilbudsfrist.

Tilbudet må besvare:

- Beskrivelse av tjenesten/besvarelse kravspesifikasjon
- Pris (både timespris for ulike ressurser inn i prosjektet og totalpris for hele oppdraget)
- Mulig oppstartstidspunkt og leveringstid
- Bekreftelse på minimum 30 dagers betalingsfrist etter mottak av korrekt faktura og utført tjeneste.
- Bekreftelse på at ingen ekspedisjons-, leverings- eller fakturagebyr tilkommer.
- Bekreftelse på vedståelsesfristen
- Dokumentasjon på kvalifikasjonskravene

Tilbudet sendes på e-post til postmottak@nokut.no innen tilbudsfristen og skal inneholde "Evaluering av etablering av sentre for fremragende utdanning (SFU)" i emnefeltet.

Eventuelle spørsmål kan rettes til prosjektleder Katrine Nesje, katrine.nesje@nokut.no.

NOKUT ønsker å bruke Statens standardavtale for konsulentoppdrag for dette arbeidet. Avtalen skal inneholde krav om lønns- og arbeidsvilkår, dokumentasjon og sanksjoner i samsvar med forskrift av 8. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

For sent innkomne tilbud vil bli avvist.

Dersom NOKUT har saklig grunn til det, kan hele eller deler av anskaffelsen avlyses uten at det medfører krav fra leverandørene.

Det føres protokoll hvor leverandørens navn blir innført. Protokollen skal beskrive alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom hele anskaffelsesprosessen.

Når leverandør er valgt vil dette bli medelt alle som har levert inn tilbud.

Vedlegg 2

Semistrukturert intervjuguide for NIFUs evaluering av etableringen av Senter for fremragende utdanning (SFU)[utkast]

Institusjon: _____

Aktør [tittel/navn/rolle i arbeidet med SFU]: _____

Intervjuer: _____

I dette intervjuet ble følgende avsnitt gjennomgått:

_____ A: Den intervjuedes bakgrunn

_____ B: Erfaring: Forberedelse

_____ C: Erfaring: Etablering

_____ D: Erfaring: Utvelgelse/drift

_____ E: Vurdering: Kriterier

_____ F: Vurdering: Rammer

_____ G: Vurdering: Merverdi

Andre emner som ble tatt opp under intervjuet: _____

_____

Dokumenter som ble overlevert: _____

_____

_____

Kommentarer som kom i etterkant (telefon/email/møte) :

_____

Strukturert introduksjon

Vi henviser til NOKUTs informasjons-epost fra 8. oktober. Der skriver de at de har gitt NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning) i oppdrag å evaluere etableringen av Sentre for fremragende utdanning: «Evalueringen skal omhandle NOKUTs arbeid med rammer og kriterier for SFU, aktørenes erfaringer med søknadsprosessen og kommunikasjonen med sektoren. Målet er at NOKUT gjennom denne evalueringen skal få innspill til den ordinære driften av SFU-ordningen.

I de tilfeller hvor det er kun en intervjuer tilstede eller ved telefonintervju håper vi at dere vil tillate bruk av opptaksutstyr. Båndene slettes når intervjuene er transkribert, og informasjon knyttet til navn holdes konfidensielt. Studien følger de normale forskningsetiske krav for samfunnsvitenskapelige undersøkelser. Funn blir anonymisert i den grad det er mulig i et strategisk utvalg. Vi presiserer at intervjuet og studien ikke omhandler ekspertkomiteens vurdering av søknader eller pilotsenterets kvalitet. Vi skal heller ikke konkludere om ordningen bør videreføres eller ikke. Dette dreier seg kun om hvordan aktørene har opplevd at forvaltningen av selve ordningen har forløpt denne gang.

Vi har satt 45 minutter som ramme for intervjuet. Vi forteller informanten hvorfor vedkommende er valgt ut basert på hovedbegrepene i NOKUTs spesifikasjoner: Aktørenes erfaringer og vurderinger.

A. Den intervjuedes bakgrunn

Hvilken rolle har du i din institusjon idag? Hvilken rolle hadde du under institusjonens arbeid med SFU? Utdypende informasjon: Vennligst beskriv rollen din (myndighet, komite, søker etc) i forhold til arbeid med SFU ved din institusjon. Utdypningsspørsmål: Hvor mange deltok i selve arbeidet med SFU (skaffe dokumentasjon, skrive søknad, skrive ekspertvurderingsnotat etc) Hvordan ble du involvert i dette arbeidet?

B. Erfaring: Forberedelse

Hvordan foregikk forberedelser til arbeidet i forkant av utlysningen? Utdypningsspørsmål: Når ble det klart for deg at det kom en utlysning? Var det klart for deg hvilke kriterier som skulle ligge til grunn når det gjaldt samarbeid med andre institusjoner, utdanningsområde etc (større rammer enn bare kriteriene som krevde raske grep i forhold til å danne et reelt grunnlag for å danne komiteer, søkermiljøer etc)? Hvor lang tid brukte du på dette? Hva slags informasjon var tydelig og mer utfordrende? Hvor mye tid (for interessenter) brukte du på disse høringene for SFU i forhold til andre høringsuttalelser i samme periode?

C. Erfaring: Etablering

«Exhibit question»: Når vi ser på alle høringsuttalsene som kom inn i første runde der man forhørte seg om sektorens støtte til SFU som ordning, så ser vi en bred støtte? Hva tenker du om dette i dag? Hvordan vurderte du arbeidet du da selve utlysningen kom? Utdypningsspørsmål: Deltok du i egne grupperinger? Hvor ofte møttes dere? Kan du beskrive aktiviteten i ett av møtene? Hvordan arbeidet dere med søknaden i forhold til andre type søknader/vurderinger av søknader? Ble det brukt eksisterende modeller fra egen eller andres institusjoner? Var det noen spesielle utfordringer i forbindelse med krav til språk eller innleveringsprosedyrer for søknaden? Hvilke andre aktører hadde du kontakt med i denne perioden? På hvilken måte var denne kontakten til hjelp i prosessen dersom det oppstod uklarheter? Var det noe som forble utfordrende i prosessen? Hvis du var distansert i denne perioden (f.eks. KD/interessenter), hvordan forholdt du deg til prosessene? Var du aktivt oppsøkende/interessert i å få mer informasjon? Hvem fikk du i så fall informasjon fra/hvorfor ikke?

D. Erfaring: Utvelgelse/drift

Hvordan arbeidet du i vurderingsprosessen av søknadene? Utdypningsspørsmål: Kan du beskrive forholdet til ledelse/student/avtagere/andre kolleger i denne prosessen? Kan du si noe mer konkret om hvilke dokumenter du hadde tilgang til under prosessen? Er det annen informasjon du ønsket tilgjengelig som ikke var offentlig? Var det noen overraskelser underveis i utvelgesprosessen? For pilotsenteret: Har du noen anbefalinger til neste senter når det gjelder oppstart, vedr. administrasjon, allokering av midler, igangsetting av senterplan etc?

E. Vurdering: Kriterier

«Exhibit question»: Det var en høringsrunde til for SFU. Den gjaldt selve vurderingskriteriene, som fikk kritikk for å ha vært uklare når det gjaldt presisjon og innretning mot utdanningens særegenheter, f.eks. om det var mulig for tematiske søknader fra «småmiljøer». Selve karakterskalaen fra 1-7 ble også omtalt som for finmasket for en innovativ ordning. Her ser vi at kriteriene for en SFU kan støte på utfordringer som kan være noe likt en SFF, men ha noen tilleggsutfordringer. Kan du si litt om hvordan du opplevde arbeidet med dette i oppstartsfasen for arbeidet? Utdypningsspørsmål: Var det noe som endret seg underveis i prosessen, hvorfor/hvorfor ikke? Var det noen kriterier som var vanskeligere å tilfredsstille enn andre? Hvilken status hadde et enkeltkriterium i forhold til helhetsvurdering i ditt arbeid?

F. Vurdering: Rammer

Hvilke ressurser var tilgjengelig for deg i arbeidet med SFU-prosessen du var involvert i når det gjald økonomi, kompetent personell, relevant bakgrunnsdokumentasjon, relevante indikatorsystemer, tilgjengelig dokumentasjon for å svare på vurderingskriteriene på 2 måneder? Utdypningsspørsmål: Hvilke brukte du/ikke? Hvilke ressurser var tilgjengelige ved institusjonsbesøket? Utdypningsspørsmål: Hvilke brukte du/ikke? Hvordan har ordningen med fagfellevurdering fungert etter din mening?

G. Vurdering: Merverdi

Hva mener du selv er det viktigste du lærte av prosessen som du kan ta med deg videre? Hva mener du institusjonen lærte? Denne gangen var SFU spesielt øremerket lærerutdanningen: Hva tenker du om kriteriene dersom ordningen utvides på tvers av fagfelt innen høyere utdanning? Er det noe du mener er særegent ved en SFU i forhold til en SFF, i så fall hva?

Er det noe annet du ønsker å opplyse om/noe du forventet å bli spurt om?

Vedlegg 3

Oversikt over høringsuttalelser:

- 1) *Kunnskapsdepartementet mottok følgende høringsuttalelser i saken om SFU-ordningen
(dato i parentes angir tidspunkt for publisering)*

Akademikerne (28.12.2009)	Norges handelshøyskole (28.12.2009)
Arbeidsgiverforeningen Spekter (23.12.2009)	Norges Musikkhøgskole (23.12.2009)
Diakonhjemmet Høgskole (28.12.2009)	Norges veterinærhøgskole (19.12.2009)
Fellesorganisasjonen (19.12.2009)	Norgesuniversitetet (23.12.2009)
Forskerforbundet (23.12.2009)	Norsk Lektorlag (23.12.2009)
Haraldsplass diakonale høgskole (30.11.2009)	Norsk Studentunion (19.12.2009)
HSH (23.12.2009)	NTNU (28.12.2009)
Høgskolen i Akershus (19.12.2009)	Samisk høgskole (28.12.2009)
Høgskolen i Bergen (23.12.2009)	Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (23.12.2009)
Høgskolen i Bodø (19.12.2009)	Skolenes landsforbund (23.12.2009)
Høgskolen i Gjøvik (23.12.2009)	Studentenes Landsforbund (9.12.2009)
Høgskolen i Lillehammer (23.12.2009)	Studentparlamentet i Oslo (28.12.2009)
Høgskolen i Molde (30.11.2009)	Tekna - Teknisk-naturvitenskapelig forening (28.12.2009)
Høgskolen i Oslo (19.12.2009)	Unio (23.12.2009)
Høgskolen i Sogn og Fjordane (28.12.2009)	Universitetet for miljø- og biovitenskap (23.12.2009)
Høgskolen i Sør-Trøndelag (23.12.2009)	Universitetet i Agder (19.12.2009)
Høgskolen i Telemark (28.12.2009)	Universitetet i Bergen (23.12.2009)
Høgskolen i Østfold (28.12.2009)	Universitetet i Oslo (28.12.2009)
Høgskolen i Ålesund (19.12.2009)	Universitetet i Stavanger 28.12.2009)
KS - Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (23.12.2009)	Universitetet i Tromsø (23.12.2009)
Musikernes fellesorganisasjon (23.12.2009)	Universitets- og høgskolerådet (23.12.2009)
NHO (28.12.2009)	Utdanningsforbundet (19.12.2009)
NOKUT (23.12.2009)	

2) *Innspill fra kommentarrunde til NOKUTs forslag til endelige kriterier for utvelgelse av sentrene med frist fredag 18. mars 2011.*

Forskerforbundet

Høgskolen i Akershus

Høgskolen i Bergen

Høgskolen i Hedmark

Høgskolen i Oslo

Høgskolen i Telemark

Høgskolen i Østfold

Norgesuniversitetet

Norsk studentorganisasjon

NTNU

Universitetet for miljø- og biovitenskap

Universitetet i Agder

Universitetet i Bergen

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Tromsø

Universitets- og høgskolerådet

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsforbundet

Vedlegg 4

Krav og retningslinjer for sentrene og kriterier for vurdering av søknader

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet har besluttet å opprette "Sentre for fremragende utdanning" (SFU) som en nasjonal prestisjeordning for utdanningsvirksomhet i høyere utdanning. SFU-ordningen forvaltes av NOKUT, og vil være en parallell til Sentre for fremragende forskning og andre toppsenterordninger innen forskning. Dette dokumentet angir krav og retningslinjer som ligger til grunn for SFU-ordningen. Dokumentet beskriver også de kriterier som vil ligge til grunn for vurderingene om tildeling av status som SFU.

NOKUT vil ved vurderingen av søknader om bevilgninger og status som SFU, og ved inngåelse av kontrakt om etablering av sentre, legge vekt på at de krav og retningslinjer som er omtalt i dette dokumentet er ivarettatt.

I det videre omtales SFU-ordningens visjon og mål (kap. 2), sentrenes organisering og varighet (kap. 3), søknadsprosess og søknadsbehandling (kap. 4) og vurderingskriterier for søknaden (kap. 5).

2. Formålet med SFU-ordningen

Det overordnede siktemålet med ordningen "Sentre for fremragende utdanning" er å bidra til utvikling av fremragende kvalitet i høyere utdanning og synliggjøring av at undervisning og forskning er likestilte oppgaver for universiteter og høyskoler. En viktig målsetting med SFU-ordningen er å stimulere til fremragende FoU -basert utdanning. (Med FoU-basert utdanning menes "... utdanning basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap" (UH-loven § 1-3).

SFU-ordningen innebærer en konsentrert, fokusert og langsiktig innsats for å stimulere til utvikling av undervisning og læringsmåter i høyere utdanning på bachelor- og mastergradsnivå.

Utdanningsmiljøer som blir tildelt SFU-status skal både kunne dokumentere fremragende kvalitet i eksisterende utdanning, ha gode og realistiske planer for videreutvikling og innovasjon i utdanningen og kunne bidra til spredning av kunnskap om god utdanning. SFU-ordningen skal særlig fremme og premiere arbeidet som finner sted i interaksjonen mellom studenter, undervisere, støttetjenester og utdanningens kunnskapsbase. Det innebærer at det for alle typer utdanning vil bli lagt stor vekt på FoU-basering.

For profesjonsutdanninger vil både FoU-baseringen og relasjonen til praksisfeltet være sentrale i vurderingene.

SFU-ordningen skal:

- Stimulere universiteter og høyskoler til etablering og utvikling av fagmiljøer som tilbyr fremragende utdanning
- Bidra til kunnskapsbasert analyse og utvikling av undervisning og læringsarbeid som grunnlag for kvalitetsheving og fornyelse ved institusjonene
- Bidra til gode relasjoner mellom utdanning og relevante samfunns- og yrkesfelt

Et SFU skal derfor:

- Tilby fremragende FoU-basert utdanning
- Utvikle innovative måter å arbeide med FoU-basert utdanning
- Bidra til utvikling og spredning av kunnskap om utforming av undervisning og læringsmiljø som fremmer læring

3. Sentrenes organisering og varighet

Et SFU er knyttet til en utdanningsinstitusjon som står ansvarlig for virksomheten, i det etterfølgende betegnet som "vertsinstitusjonen". Vertsinstitusjoner kan være universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler.

Tildeling av status som SFU gis for fem år, med en mulig forlengelse til ti år. Det foretas en underveisevaluering av sentrene etter tre og et halvt års funksjonstid. Etter denne evalueringen besluttes det om senterstatusen forlenges utover fem år.

Kunnskapsdepartementet har besluttet at den første utlysningen skal være forbeholdt lærerutdanningsmiljøer. Det skal etableres ett senter i den første fasen. De påfølgende ordinære utlysningene vil være åpne for alle utdanningsområder. Det vil etter planen bli nye søknadsrunder hvert tredje år med etablering av 3-5 sentre per runde. Bevilgningsrammen for pilotrunden vil være på ca. 4 millioner kr per år. Det antas at rammen for den ordinære utlysningen vil være på mellom 4 og 6 millioner kr per år per senter. Størrelsen på den enkelte bevilgning vil ses i relasjon til miljøets størrelse og plan for sentervirksomheten. Det gis tilsagn om bevilgning for hele senterperioden, men neste års tildeling utløses først etter at foregående års rapport og regnskap er godkjent.

Vertsinstitusjonen skal stå som søker av bevilgninger og status som SFU, være prosjektansvarlig i den kontrakten som inngås om senteret og ha det praktiske, faglige og økonomiske ansvar for etablering, drift og avvikling av senteret. Vertsinstitusjoner kan samarbeide med andre utdanningsinstitusjoner eller andre typer organisasjoner, som eksempelvis pedagogiske utviklingssentre eller enheter, foretak eller organisasjoner med ansvar for praksisopplæring, om etablering, drift og finansiering av senteret. En sammenslutning som består av en vertsinstitusjon og flere samarbeidspartnere betegnes som et SFU-konsortium og deltagerne betegnes som konsortiedeltakere. Konsortiedeltagerne skal bidra med egne finansielle ressurser i overensstemmelse med finansieringsplanen for senteret slik den fremgår av søknaden. Vertsinstitusjonen skal sørge for at det blir inngått en konsortieavtale mellom deltagerne i et eventuelt SFU-konsortium. Konsortieavtalen skal regulere organiseringen og gjennomføringen av samarbeidet i konsortiet, samt rettigheter og plikter mellom konsortiedeltagerne.

Finansieringen av sentrene skal bygge på prinsippet om at det er NOKUT, vertsinstitusjonen og vertsinstitusjonens eventuelle samarbeidspartnere som i fellesskap bidrar med de ressursene som kreves for å ivareta senterets virksomhet. Vertsinstitusjonens egenandel kan bestå av kontantbidrag, arbeidskraft som styres av senteret og nødvendig infrastruktur. Midlene som følger med tildelingen av senterstatus er dermed å anse som toppfinansiering som muliggjør ansettelse av senterleder, nye ansettelser (eksempelvis stipendiater), reisemidler, midler til opprettelse av praksisplasser og lignende.

SFU-ordningen bygger på en hovedmodell som innebærer at senteret inngår som en del av vertsinstitusjonens organisasjon. Sentrene skal ha en veldefinert faglig ledelse og være organisert slik at den kan realisere målene i prosjektplanen på en effektiv måte. De skal ha en organisasjons- og styringsform som gir god tilpasning til vertsinstitusjonens organisasjon og etablere rutiner som sikrer et

godt samspill med eventuelle samarbeidspartnere i SFU-konsortiet. Senterets nøkkelpersoner skal være ansatt ved senteret i full stilling. Andre kan ha deltidsansettelser dersom dette kan tilpasses senterets intensjoner og virksomhet. Senteret skal inngå i vertsinstitusjonens styringssystem og studentmedvirkning skal sikres.

4. Søknadsprosess og søknadsbehandling

Universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler kan søke om å få innvilget ett eller flere SFU-er. Antall søknader begrenses til inntil fem søknader per vertsinstitusjon. Søknaden skal sendes fra vertsinstitusjonen. Dersom en vertsinstitusjon sender inn mer enn én søknad, skal søknadene ikke rangeres. Utlysningen i "pilot-runden" våren 2011 er avgrenset til utdanningsområdet lærerutdanning (I pilotrunden begrenses antall søknader til to per institusjon.)

4.1 Søknaden

Den skriftlige søknaden skal presentere senterets utdanningsvirksomhet, planer for videreutvikling og innovasjon i utdanningen og planer for spredning av senterets kunnskap i henhold til SFU-ordningens målsettinger. Søknaden skal skrives på engelsk og skal ikke overskride 10 sider.

4.2 Vurdering av søknadene

Vurdering av søknadene skjer i to omganger: 1) Vurdering av de innkomne søknadene og 2) Finalerunde med institusjonsbesøk til de miljøene som basert på søknadene vurderes som sterkest.

Vurderingene av de skriftlige søknadene foretas av en internasjonalt sammensatt ekspertgruppe bestående av fem personer. Komiteen skal ha studentrepresentasjon. NOKUT foretar utvelgelse og oppnevning av ekspertgruppen. Etter at ekspertgruppen har vurdert søknadene, velger gruppen de miljøer som er kvalifisert til finalerunde.

I den andre omgangen kan den internasjonale ekspertgruppen utvides. Institusjonsbesøkene skal gi ytterligere innsikt den virksomheten som presenteres i søknaden gjennom intervjuer med senterets studenter og ansatte og ved hjelp av observasjoner av miljøet.

Ekspertgruppen legger frem forslag om tildeling av senterstatus til NOKUTs styre.

5. Vurderingskriterier for søknaden

Et SFU skal utmerke seg både når det gjelder dokumentert utdanningskvalitet og når det gjelder senterplanen, det vil si senterets visjoner, strategier og planer for arbeidet med videreutvikling og innovasjon i utdanningen, samt planer for formidling og spredning av egen kunnskapsutvikling til andre miljøer.

SFU-ordningen skal særlig fremme og premiere det arbeid som finner sted i interaksjonen mellom studenter, undervisere, støttetjenester og utdanningens kunnskapsbase. Det innebærer at det for alle typer utdanning vil bli lagt stor vekt på FoU-basering. For profesjonsutdanninger vil både FoU-baseringen og relasjonen til praksisfeltet være sentral i vurderingene. I tillegg vil internasjonal orientering, ledelse, organisering og andre rammeforhold også bli vurdert.

Det vil bli foretatt en helhetlig vurdering av kvaliteten i søknadene ut fra kriteriene beskrevet under. I den samlede vurderingen vil dokumentert utdanningskvalitet telle mest. Vurdering av søknadene blir gitt i form av en skriftlig tilbakemelding og med karakterer på en skala med 1 som laveste karakter og 6 som høyeste karakter. Følgende gjelder for hvert av tallene:

1: Dårlig

2: Svak

3: Mindre god

4: God

5: Meget god

6: Fremragende

For å vurdere søknadene kreves det god dokumentasjon fra søkere om kvaliteten i utdanningsvirksomheten. (For veiledning til krav til dokumentasjon, se elektronisk skjema for søknad om SFU).

Dokumentert kvalitet i utdanningsvirksomheten – “Utdanningskvalitet”

Det sentrale aspektet ved vurdering av søknadene er utdanningsmiljøets (dokumenterte) styrke sammenlignet med andre miljøer innen samme fag/emneområde, både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Det forventes at søkere kan argumentere for og dokumentere fremragende kvalitet i eksisterende utdanning, og slik klargjøre senterets potensial for ytterligere utvikling av utdanningen. Sentrale aktørers (studenter, alumni, representanter for arbeidslivet m. fl.) tilbakemeldinger og oppfatninger om kvaliteten i utdanningen vil inngå i vurderingen.

I vurderingen av utdanningskvalitet vil de forhold som antas å ha betydning for undervisningen og studentenes læringsprosess og læringsutbytte vurderes med utgangspunkt i dokumentasjonen i søknaden. Både resultatfaktorer, prosessfaktorer og innsatsfaktorer i eksisterende utdanning vil vurderes:

Resultatfaktorer

Vurdering av studentprestasjonene i forhold til utdanningens læringsmål (I den ordinære utlysningen forventes det at læringsutbytte er formulert i tråd med kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning). Vurdering av om utdanningens innhold og organisering er relevant for arbeidslivet og/eller videre utdanning eller forskerutdanning.

Prosessfaktorer

Vurdering av de undervisnings- og arbeidsmetodene som benyttes og hvordan studentenes læringsutbytte vurderes. Vurdering av hvordan FoU-arbeid får gjennomslag i undervisning og gjennomsyrrer studentenes læring. For profesjonsutdanninger gjelder dette også det eksisterende samarbeidet med praksisfeltet, og hvordan dette samarbeidet kan utvikles. Vurdering av metodene for tilbakemelding fra og oppfølging av studenter.

Innsatsfaktorer

Vurdering av det eksisterende miljøets faglige, pedagogiske og ledelsesmessige kompetanse (relevante kunnskapsområder og erfaringsområder innenfor senterets virkeområde). Vurdering av på

hvilken måte ledelsen og fagmiljøet er engasjert i og støtter opp om utdanningsoppdraget, og hvordan miljøet sørger for at ressurser utnyttes og utvikles på en hensiktsmessig måte.

Planer for senterets virksomhet – “Senterplanen”

Høy kvalitet på søkerens eksisterende utdanning er en forutsetning for tildeling av SFU-status. Men dette er ikke tilstrekkelig. Søknaden må også dokumentere senterets visjoner, strategier og planer for videreutvikling og innovasjon i utdanningen og spredning av kunnskap om god utdanning både i og utenfor vertsinstitusjonen.

Innovasjon

Vurdering av senterets strategier og planer for nytenkning og innovasjon i utdanningen, samt en vurdering av gjennomførte og evaluerte innovasjonstiltak for ulike sider av utdanningen.

Vurdering av i hvilken grad en senterbevilgning vil utløse effekter som ikke vil oppnås uten støtte (addisjonalitet).

Spredning

Vurderingen av miljøets egen utvikling av systematisert kunnskap om hva som bidrar til god utdanning i senteret.

Vurdering av planene for formidling til andre utdanningsmiljøer og omverdenen generelt, herunder målgrupper og formidlingsformer.

Vurdering av den faglige ledelsens engasjement i arbeid med spredning av senterets kunnskap.

Vurdering av planer for bistand til utvikling i egen institusjon og i andre miljøer.

Vedlegg 5

Standards and Guidelines for Centers and Criteria for the Assessment of Applications

1. Introduction

The Ministry of Education and Research has decided to establish “Centers of Excellence in Higher Education” as a prestige arrangement for educational activities in higher education. The SFU arrangement will be managed by NOKUT and will form a parallel to Centers of Excellence in Research and other top center arrangements in the area of research.

This document states the standards and guidelines that will regulate the SFU arrangement. The document also describes the criteria that will govern the assessments related to the award of status as SFU.

When assessing applications for funding and status as SFU, and when entering into contracts concerning the establishing of centers, NOKUT will pay careful attention the applicants’ observance of the standards and guidelines laid out in this document.

In the following sections this document describes: the vision and aims of the SFU arrangement (chapter 2), the organisation and duration of centers (chapter 3), the application and assessment process (chapter 4) and the assessment criteria (chapter 5).

2. Aims of the SFU arrangement

The overarching aim of the SFU arrangement is to contribute to the development of excellent quality in higher education and to highlight the fact that education and research are equally important activities for higher education institutions. It is an important aim to act as a stimulant to excellent R&D-informed Education (With R&D-informed education is meant „ education based the forefront of knowledge gained from research, academic and artistic development work and work experience.’ (Universities and Colleges Act, § 1-3).

.The SFU arrangement implies a concentrated, focused and long-term commitment to stimulate the development of teaching and learning methods at the bachelor and masters levels of higher education.

Academic communities that are awarded the status of SFU must be able to present documentation of excellent quality in established educational provision, have good and feasible plans for further development and innovation in their educational activities and be able to contribute to the dissemination of knowledge about good educational practice. In particular, the SFU arrangement is meant to stimulate and reward work that takes place in the interaction of students, teachers, support services and the knowledge base of the education. This means that great stress will be put on the R&D base for all types of educational provision.

For educational programs aiming at specific professions, both the R&D base and relations with the professional field will be of central importance in the assessments.

The SFU arrangement is launched in order to:

- Stimulate universities and colleges to establish and develop academic communities that offer excellent education

- Contribute to knowledge-based analysis and development of teaching and learning work as a tool for quality improvement and innovation in higher education institutions.
- Contribute towards good relations between the educational and relevant societal and professional fields.

A SFU must therefore:

- Provide excellent R&D-based education
- Develop innovative ways of working with R&D-based education
- Contribute to the development and dissemination of knowledge about educational methods that are conducive to learning.

3. Organization and duration of the centers

A SFU is attached to an educational institution that is responsible for the activity, hereafter referred to as the „host institution’. Host institutions can be universities, specialized universities or university colleges.

The status as SFU is awarded for five years, with the possibility of a prolongation for another five years. A midway evaluation of the centers is conducted after they have been operating for three and a half years. After this evaluation it is decided whether the center status will be prolonged beyond five years.

The Ministry of Education and Research has decided that the first call for applications will be reserved for teacher education communities. One center will be established in this first round. The following regular rounds will be open to all educational fields. According to the plan, there will be new rounds every three years with the establishing of 3 – 5 centers per round. The allocation framework for the pilot round will be approximately 4 million NOK annually. It is assumed that the framework for the following regular rounds will be between 4 and 6 million NOK annually per center. In each individual case the size of the grant will be determined after a consideration of the size of the applying academic community and the center’s activity plan. Funds are allocated for the entire duration of the contract period, but the grant for any particular year is dependent on the recognition of the previous year’s report and accounts.

The host institution must be the formal and responsible applicant for funding and status as SFU. This implies taking responsibility for the execution of the contract that is set up concerning the center, as well as for practical, academic and economic concerns associated with the establishing, running and liquidation of the center. Host institutions may collaborate with other educational institutions or other types of organizations, like for instance pedagogical development centers or units, foundations or organizations with responsibilities in the field of professional practice training, about the establishing, running and funding of the center. An association consisting of a host institution and several collaborating partners is referred to as a SFU consortium and the participating partners as consortium participants. Consortium participants must contribute with financial resources in accordance with the center’s finance plan, as described in the application. The host institution must see to it that a consortium agreement is concluded between the participants, where a SFU consortium is established. The consortium agreement must regulate the organizing and conduct of collaborative work in the consortium, as well as the participants’ rights and obligations.

The funding of the centers must be based on the principle that it is NOKUT, the host institution and possible collaborating partners that contribute collectively with the resources that are required for the running of the center's activities. The host institution's contribution may consist of allocated funds, work resources allocated to the center and required infrastructure. The funding that accompanies the award of center status must therefore be regarded as a top financing that covers the recruitment of a center leader, further recruitment (for instance PhD fellows), travel costs, funds for necessary internships, etc.

The SFU arrangement builds on a model that implies that the center is included in the organizational structure of the host institution. Centers must have a clearly defined academic leadership and be organized in such a way that the aims of the project plan can be efficiently reached. They must have an internal organizational and management structure that harmonizes with the organizational structure of the host institution, with work routines that ensure effective interaction with possible collaborative partners in the SFU consortium. The key persons attached to the center must be employed at the center in full-time positions. Others may have part-time engagements, if these are adapted to the intentions and activities of the center. The center must be included in the governance system of the host institution and student participation must be ensured.

4. Application and assessment process

Universities, specialised universities and university colleges may apply for the award of one or more SFU's. The number of applications is limited to five per host institution. The application must be issued by the host institution. If a host institution files more than one application, the applications should not be prioritised. The call for applications in the „pilot round' in the spring of 2011 is limited to the field of teacher education (In the pilot round the number of applications is limited to two per institution).

4.1 The application

The written application must give an account of the center's educational activities, its plans for the further development and innovation of its educational activities and its plans for the dissemination of knowledge, in accordance with the aims of the SFU arrangement. Applicants are asked to describe their activities in as concrete terms as possible, following the enclosed template for applications for SFU. The application must be written in English and must not exceed 10 pages.

4.2 Assessment of applications

Assessment of applications takes place in two rounds: 1) An assessment of received applications and 2) a final round with site visits at the locations of those academic communities whose applications have been assessed as the strongest.

Assessment of the written applications is conducted by an international expert group of five persons. The expert group must have student representation. NOKUT selects and appoints the members of the expert group. When the expert group has made their assessment of the applications, they select those academic communities that are qualified for the final round.

In the second round, the international expert group may be expanded. A site visit at each applying institution aims at deepening the insight into the activities that are presented in the application, based on interviews with the center's staff and students and other observations made on location.

The expert group presents a recommendation concerning the award of center status to NOKUT's board of governors.

5. Selection criteria

A SFU is supposed to be outstanding, both in terms of the documented quality of its established educational provision and in terms of its center plan, i.e. its visions, strategies and plans for further development and innovation of its educational activities and for disseminating its acquired knowledge to other academic communities. The SFU arrangement is particularly aimed at stimulating and rewarding work that takes place in the interaction of students, teachers, support services and the knowledge base of the educational activities. This means that great stress will be put on the R&D base for all types of educational provision. For educational programs aiming at specific professions, the R&D base as well as relations with the professional field will be of central importance. In addition, international orientation, leadership, organizational structure and other infrastructural framework elements will count in the assessments.

A rounded assessment will be made of the applications, based on the criteria that are described below. In the total assessment documented quality in established educational provision will count most. The assessment of the applications will be returned in the form of a written feed-back and with grades on a scale from 1 (lowest) to 6 (highest score). The scale should be read as follows:

1: Very poor

2: Weak

3: Not quite satisfactory

4: Good

5: Very good

6: Excellent

For the assessment of the applications, good documentation is required concerning the quality of established provision. For further guidance concerning documentation requirements, see electronic form for applications for SFU.

Documented quality in educational activities – ‘educational quality’

The core element in the process of assessing the applications is the providing academic community's (documented) strength, compared with other communities within the same educational area, nationally and internationally. It is expected of applicants that they are able to present evidence of excellent quality in their existing provision and thus to demonstrate the center's potential for further enhancement of their educational activity. Feed-back concerning educational quality from central stakeholders (students, alumni, employers, etc.) will be considered in the assessment process.

In the assessment of educational quality, aspects that are considered to have an impact on the teaching and the students' learning process will be considered on the basis of the documentation that is presented in the application: outcome factors, as well as process and input factors in existing provision will be assessed:

Outcome factors

Assessment of students' achievement, seen in relation to learning aims (In the pilot round the number of applications is limited to two per institution). Assessment of how the provision's content and delivery are relevant to employment needs and/or further education or research education.

Process factors

Assessment of the teaching and working methods that are employed, and how the students' learning outcomes are assessed.

Assessment of how R&D informs the teaching and permeates students' learning. The same applies to collaboration with the professional field, including its further development, where provision aimed at specific professions is concerned.

Assessment of methods of collecting and following up feed-back from students.

Input factors

Assessment of the existing providing community's academic, pedagogical and managerial competence (relevant areas of knowledge and experience within the center's operational field).

Assessment of the way in which the institutional and center leadership and the academic community are engaged in and support the educational brief and how resources are utilized and developed in an appropriate way.

Plans for the center's activities – 'the Center Plan'

High quality in the applicant's established educational provision is a requirement for the award of SFU status. But this is in itself not sufficient. The application must also demonstrate the center's visions and strategies, as well as its plans for further enhancement, educational innovation and the dissemination of knowledge about high quality education inside and outside the host institution.

Innovation

Assessment of the center's strategies and plans for innovation and innovative measures, as well as an assessment of completed and evaluated innovation measures for different aspects of the educational provision.

Assessment of how the awarding of center status will trigger effects that cannot be achieved without support (additionality).

Dissemination

Assessment of the community's own development of systematized knowledge about factors that contribute towards high quality education at the center.

Assessment of existing plans for the dissemination of knowledge to other educational communities and the wider society in general, including specific target groups and means of communication.

Assessment of the academic leadership's engagement in the dissemination of knowledge generated at the center.

Assessment of plans to support educational enhancement in the host institutions and in other relevant communities.

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no